

СРПСКА РИЈЕЧ

ОРГАН СРПСКОГ КЛУБА ВИЈЕЋНИКА ЗАВНОХА

Број 47

22 АПРИЛА 1945

ГОД III

ЖИВЈЕЛА НАРОДНА ВЛАДА ХРВАТСКЕ

Федерална држава Хрватска добила је оних дана владу и то прву праву народну владу, какве Хрватска ипак није имала. Влада је прави изражај народне воље, јер је формирана према интенцијама јединствене фронте Хрватске и она има све увјете да буде истински претставник народних расположења. Влада је образована у моменту, када се немачки фашизам под тешким ударцима слободољубивих народа налази у посљедњим трајцима самртног грча и када се територију ослобођене Хрватске све више проширује.

Велики су ово дан ослобађања наше домовине у којима су очи свију наших добрих људи управљене на народну власт од које очекују иницијативу за приједан и напоран рад на уклањању многих препрека у правцу поправљања материјалног живота. Духовно и морално су наши народи препорођени, они су подвизали и национално све више задовољени, јер се рјешавају тешког притиска туђинске владавине, али су разарања и плачке народне пмањивно достигли такве размјере, да су услови економског живота и развика необично тешки.

Федерална држава Хрватска има своју владу и свој парламент, који је данас претставен у Земаљском антифашистичком вијећу народног ослобођења Хрватске; влада је одговорна сабору и преко сабора цијелом народу. Наш сабор и наша влада дјеловаће на свима секторима народног и државног живота осим у оних стварима, које су заједничке свима осталим федералним државама; та питања остаће у законодавству и у извршњу у централном парламенту и централној влади демократске федеративне Југославије.

Наша влада ће направити план рада у главним цртама и постепено га изводити. Она ће по нашем мишљењу у првом реду прихватити се посла око материјалне обнове земље. Сви људи по природи теже да им се побољшају услови материјалног живота, а поготово теже затим они, којима је прије рата у упоређењу са другима било јако тешко, а то су радници, сељаци и народна интелегенција. Влада ће предузети све да се у држави успостави што прије најужнији саобраћај, како би се могла извршити праведна расподела хране и свега другог материјала који је потребан за подизање порушених села и градова.

Наш међународни углед је висок, а то се види из коректног и пријатељског односа са великим западним савезницима, а поготово из уговора што га је неки дан склопио у име Југославије друг Тито са Совјетским Савезом. Хрватска влада ће у заједници са свима осталим федералним владама помоћи централну владу у Београду да Југославија добије од садашњих и бивших непријатеља што већу отштету за све оштећене који су непријатељске војске у нашој земљи починиле. Ако фашистички освајачи и њихови бивши савезници не могу платити сву материјалну отштету поробљеним државама ми ћемо за себе тражити пуну наплату, јер је и удио наших народа у борби био несоразмјерно велик. Уз помоћ великих савезника у првом реду уз моралну и материјалну потпору Црвене армије, наши народи углавном сами чисте земљу од

непријатеља, па ће зато наши претставници на међународној конференцији у Сан Франциску као и на свима будућим интернационалним састањима имати важну ријеч, јер су наши народи одиграли важну улогу у ослободилачкој борби ваздуха на себе велике фашистичке снаге. То све треба да дође до пуног изражаја у часу када се буде кројио мир у свијету, а влада Хрватске учиниће са своје стране све што да не буде стајало.

Ми нисмо богата земља, ми, узети у обзир нијесу Југославију, имамо само увјете да богати postanemo. Поједини дијелови наше домовине понуђују се јако добро, они чине како геополитичку тако и економску целину. Уа добро господарство, чега у ранијој Југославији није било, може се размјерно брзо повисити наш економски потенцијал, па ће онда на широком простору наших држава моћи добро и задовољно живјети и три пута толико становника према броју који данас имамо. Како се буде подизало материјално благостање, тако ће паралелно тећи и духовно и политичко просвјештавање и уздизање. Не смије у будућности да се догоди да способној омладини због сиромаштва буде онемогућено систематско школовање и судјеловање на подручју културног живота.

Влада државе Хрватске није резултат страначких погађања и натезања, она је нарастала из народно-ослободилачког покрета. Нова влада није настала бацањем и пресипањем гумених кутилица, она је природна посљедица ослободилачке борбе, па су зато с њоме и њезиним саставом задовољни и одушевљени сви они наши људи, који су у борби и покрету на била који начин судјеловали. Увјерен сам да с њоме нису задовољни они остаци непријатељских помагача, а то је и природно, јер се такви елементи не могу сложити са демократским и напредним тежњама наших народа. Када би реакционари били задовољни са данашњом владом онда то не би била влада која има повјерење широких народних слојева, и она не би могла водити политику народно-ослободилачког покрета. Што се тиче оних добронамјерних ескентика, који још из било којих разлога нису допјели да осјете величину времена у којем живимо, они ће — у колико су зајета добронамјерни — имати прилике да се увјере да су њихове сумње и њихова већа и мања мрзобоља биле неоправдане, када се сустретну са чињеницом, да је бивши нечаролни и неваљалог система нестало да ладе мјеста бољем, праведнијем и напреднијем. Врата министарстава морају бити отворена за све оправдане жеље и потребе појединца, а народни министри, а то значи слуге народа ће знати и умјети да оправдају повјерење које им је народ дао. Министарства неће више бити мјеста у којима се стјечу све могуће препоруке професионалних интервенциониста, али се министарства народне власти неће никад скањивати да чују евентуалне жалбе на рад претставника нижих и виших НОО-а. Овако радећи имаће народна влада Хрватске пуну потпору цијелога народа и хрватског и српског, јер без те потпоре и без приватне иницијативе широких народних слојева, не би могли нови министри удовољити свима оним потребама, које се указују сада на домаку потпуног ослобођења наше уже домовине Хрватске.

Др. Дане Медаковић

ДР. ВЛАДИМИР БАКАРИЋ, претседник Народне владе Хрватске

УКАЗ О НАРОДНОЈ ВЛАДИ ХРВАТСКЕ

На основу чл. 2 Одлуке о Народној влади Хрватске Претседништво Земаљског антифашистичког вијећа народ. ослобођења Хрватске именује

За претседника владе	ДР. ВЛАДИМИРА БАКАРИЋА
За потпретседника владе	ФРАЊУ ГАЖИЈА
За потпретседника владе	ДР. РАДУ ПРИБИЋЕВИЋА
За министра унутрашњих послова	ВИЦНА КРСТУЛОВИЋА
За министра правосуђа	ДУШАНА ЂРКИЋА
За министра просвјете	АНТУ ВРКЉАНА
За министра финансија	АНКУ БЕРУСА
За министра индустрије и рударства	ДР. МЛАДЕНА ИВЕКОВИЋА
За министра трговине и опскрбе	ДУШАНА ЧАЛИЋА
За министра пољоприв. и шумарства	ТОМУ ЧИКОВИЋА
За министра народног здравља	ДР. АЛЕКСАНДРА КОХАРОВИЋА
За министра социјалне политике	ЈУРИЦУ ДРАУШНИКА
За министра грађевина	СТАНКА-ЂАНИЦУ ОПАЧИЋА
За министра обалног поморства, риболова и локалног саобраћаја	ДР. УЛИКСА СТАНГЕРА

Тајник:
Душан ЧалићПретседник:
Владимир Назор

ВЛАДА ХРВАТСКЕ ПОЛАЖЕ ЗАКЛЕТВУ

За читаво вријеме док је читан указ о именовању народне владе Хрватске пред вијећником и покрајним улицама народ је манифестирао кључући народној влади, претседнику владе др. Бакарићу, претседнику ЗАВНОХ-а Назору и министрима. Свечаном расположењу и одушевљеном придружјењу се звањана градеких црква и кулање топова.

Пошто је шевни ред био исприван претседник Владимир Назор закључује сједницу па у пратњи претседника владе Владимира Бакарића, министара и осталих ученика излази из градске вијећнице на Народни трг. Ту су дочекали са новим манифестацијама и поклоница. Владимир Назор и чланови владе бити су засути цвијећем. Претседник ЗАВНОХ-а Назор, претседник владе др. Бакарић и министар Вишко Крстуловић даривања су китима цијјећа.

У недељу прије подне састали су се чланови Претседништва ЗАВНОХ-а и чланови народне владе Хрватске у вијећници зграде Сплита на Народном тргу. Ту је извршен свечани чин полагања заклетве чланова владе. Претседник ЗАВНОХ-а Назор одржао је прије полагања заклетве кратки говор на затим чита текст заклетве ријеч по ријеч. Чланови народне владе понављали су гласно за претседничком сваку ријеч. Заклетва гласи: «Закљинем се тамињу свога народа, да ћу вјерно и неуморно служити народу, да ћу своју дужност вршити савјесно и предано, чувајући и бранећи слободу и независност, братство и јединство свих народа Југославије и све остале тековине Народно-ослободилачке борбе за напредак федералне Хрватске и Демократске Федеративне Југославије.» Претседник Назор и чланови Претседништва прилазе хрватским министрима и честитају им.

Јединствени народно-ослободилачки фронт Хрватске је у задње вријеме још више ојачао и поново се афирмирао као здрава политичка формација, која ће успјети провести народ кроз све тешкоће које му је овај рат наметнуо и његово пустошење оставило.

(Др. Владимир Бакарић)

Др. Владимир Бакарић

Владимир Бакарић рођен је 8. марта 1912. године у Великој Горници. Основну школу похађао је у Госпићу, гимназију је учио у Огулину и Загребу, а правне науке студирао је и завршио на универзитету у Загребу. Бакарић је члан угледне личке породице. Отац му је као судан службовао и у Госпићу, Оточињу и Огулину.

Још за вријеме студија Бакарић је врло активно дјеловао у покрету напредних студената, па је био један од иницијатора његовог покрета. Студије је завршио године 1935 и посветио се адвокатској пракси. Међутим, услед свога политичког дјеловања у антифашистичким организацијама, ускоро је био ухапшен. Иведен је пред суд за заштиту државе и осуђен на шест мјесеци затвора. По подржању казне наставио је још активности с политичким радом. Године 1936 поново је ухапшен. Исто тако био је хапшен и године 1940 за вријеме владе Мачек-Цветковић.

Поред интензивне политичке дјелатности др. Бакарић се много бавио публицистиком. У издавачком подухвату «Хрватска Наклада» које се бавило издавањем списа напредне литературе, Бакарић је био на положају послоног секретара. У исто вријеме био је члан редакције часописа «Израа», којег је издавало то подухвату. Бакарић је био и члан редакције листа «Наше Новине» и кроз цијелу годину 1941 главни уредник илегалног листа «Вјесник».

Нападај хитлеревске Немачке на нашу земљу и слом предајничке Југославије затекао је Бакарића на политичком послу у Загребу, гдје је већ тада живио илегално, јер му је пријетило и друго хапшење од стране режима Мачек-Цветковић. За вријеме усташко-нацистичке владавине и најжешћег терора Владимир Бакарић је остао на дужности у Загребу све до мјесца студенога 1941. године. Одатле из центра он је дјеловао као један од организатора устанка у свима крајевима Хрватске. У мјесцу студеном 1941 Бакарић је отишао из Загреба на терен. На ослобођеном подручју примио је функцију политичког комесара Главног штаба Народно-ослободилачке војске и партизанских одреда Хрватске.

Неоцењиве су његове заслуге на политичком одгајању напих бораца и војно политичких кадрова.

Његова стратешка замисао развијање 4 непријатељске офанзиве на сектору Лике била је остварена и уни је у историју наше Народно-ослободилачке борбе.

Јаке талијанске снаге које су надирале преко Сулешевце од Мачека и усташке снаге које су нападале од Бића на Дреновачу, биле су потпуно разбијене и уништене. Ослобођени територији био је очуван.

Тај савезни период завршен је и окружних одлукама 2. засједања АВНОЈ-а, када је Бакарић позван на нову дужност као члан Националног комитета ослобођења Југославије, и то као повјереник без портфеља и замјеник повјереника за иностране послове. Послије тога, у јесен 1944, Бакарић се враћа у Хрватску и заузима положај секретара Земаљског одбора Јединственог народно-ослободилачког фронта Хрватске.

Од првог засједања АВНОЈ-а Бакарић је члан тога вијећа, а од 2. засједања и члан претседништва АВНОЈ-а. Он спада међу осниваче ЗАВНОХ-а и још од почетка је члан Вијећа, члан Извршног одбора и послје 3. засједања члан Претседништва ЗАВНОХ-а.

РЕФЕРАТ ДРА ВЛАДИМИРА БАКАРИЋА

Историски дани у Сплиту - Ванредно засједање Претсједништва ЗАВНОХ-а - Др Владимир Бакарић подноси реферат - Исцрпна дискусија - Одлука о Народној влади Хрватске

Никада Сплит у својој вјековној историји није доживио тако свечано вече, као што су то били 14 и 15 априла о. г. Не просуђујемо то по његовом значају града. Можда је било прилика гдје је град био више издигнут и боље расвијетљен. Али то није мјерило. Не просуђујемо то ни по масама свијета које су стајале по сплитским улицама, иако те улице можда нису видјеле никад толико људи, као у суботу послје подне.

Ми то закључујемо по одушевљењу цијеле те масе од десетина хиљада народа, то закључујемо по одушевљењу сваког појединца, по изразама на лицу, по израду дубоког осјећаја одушевљења које се могло чути у поклицима, а видјети на лицима.

Ничим није била објављена сједница Претсједништва Земаљског антифашистичког вијећа народног ослобођења Хрватске. Нити најмањом билешком у штампи није било најављено шта ће бити у суботу послје подне у градској вијећници Општина Народног тргу. Нико није објавио, а нарочито позвао народ на какав дочек или манифестације. Па ипак, када је претсједништво ЗАВНОХ-а на челу са претсједником Владимиром Назором, дошло на Народни трг, са свих страна надало је цијело, а трг се орио од поклики пророборства и руководилаца Народно-ослободилачког покрета, претсједнику и члановима ЗАВНОХ-а, претставницима јуначке Југославенске армије. Када су напшли претставницима совјетске војне мисије пуковник Рак и потпуковник Зукардајев одушевљено су поздрављали поклицима: Живјела Совјетска Русија, Живјела Црвена армија, Живјело братство Југословенских и совјетских народа.

У вијећници за претсједничким столом уз претсједника Владимира Назора узели су мјесто потпретсједници Фрањо Гаји, претсједник Извршног одбора ХСС, и др. Раде Прибићевић претсједник Српског клуба вијешника ЗАВНОХ-а, др. Павле Грегорић, министар за Хрватску у влади федеративне Југославије и Душан Чалић други тајник ЗАВНОХ-а. Чланови претсједништва узимају мјеста у предњем дијелу дворале, а остали вијећници и узвијаници у предостом. Овој сједници присуствују поред министара др. Раде Прибићевића и др. Павла Грегорића још и министар правосуђа владе федеративне Југославије Фрање Фрол и министар народног здравља др. Златан Сремел.

Као претставници Југославенске армије присуствује командант Главног Штаба Хрватске генералштафниот Иван Гошњак и комесар Раде Жигић. Од Совјетске војне мисије код Главног Штаба Хрватске присуствује пуковник Рак и потпуковник Зукардајев. Међу узвијаницима налази се прота Милан Мачура, замјеник далматинског епископа, шибенски бискуп Јероним Милета, хварски бискуп Мило Пушћ и бискупски викар из Сплита Вино Фултоси.

Претсједник ЗАВНОХ-а Владимир Назор отвара изванредно засједање Претсједништва Земаљског антифашистичког вијећа народног ослобођења Хрватске овим говором:

Претсједник Владимир Назор отвара засједање

Другови! Чланови Претсједништва Земаљског антифашистичког вијећа народног ослобођења Хрватске! Након устројена привремене владе за федеративну државу Југославију, дошло је час да се састави и привремена влада федералне државе Хрватске. Све што се одређило на досадашњим засједањима нашега ЗАВНОХ-а, особито на засједању у Тоцуском, чврсто стоји; али се наша зграда нагло шири и расте, дограђује се и изграђује непрестано, па је од потребе све већи број радника, мајстора и немара, да је подигнемо високо и чврсто. Од потребе је изабрати владу, која ће водити све послове и управљати земљом, док опће гласовање не даде читавом народу могућност да на изборима одре-

ди сам људе, који ће у његово име и по његовим потребама и жељама управљати државом. Захваљујући војничкој и политичкој вјештини нашег вође Маршала Тита, (Одушевљени поклици: Живјело!) захваљујући усташности и жртвостности нашег народа у селима, у вјештинама и у градовима, захваљујући материјалној и моралној помоћи наших великих савезника, Совјетскога Савеза, Велике Британије и Америке (поклици: Живјели!), ми смо сада уочи потпуног ослобођења земље, толико напредовали и толико се упретили, да можемо приступити састављању владе шире и моћније од владе што ју је ЗАВНОХ устројио пред годину дана у Тоцуском. (Тако је!)

Суђено је да та наша нова влада настане у сриједи прољећа, између Ускрса и Ђурђевдана, у древној и старом граду Сплиту.

Јест, у Далмацији, која је колијевка хрватске државне идеје и хрватске културе, и у којој се је највише осјећало да су Срби и Хрвати браћа, којој је корачати скупа, у срећни и у несрећни.

Јест, у граду Сплиту, што је у древно вријеме осјетно, а и видно хрватске краљевине, који су се у оближњем Солуну крушили, и ипаче с именима њихових најближих откопају на солинском тлу; у граду Сплиту, који се увијек опирао окупаторима и показао смјелост и одлажност у најтежим часовима нашег народног устанка.

Другови! Чланови Претсједништва ЗАВНОХ-а велики је и весело за нас овај дан, али, једна жалост ушукла се у нас. Умро је наш велики пријатељ, заговоратељ и помоћник претсједника Савезних Држава у Америци, Франклин Рузвелт. (Слава му!) Није му било суђено доживјети и последњу фазу борбе против зла и неправде. Суђу је велику мисију ипак извршио, његов је ум показао како морамо мислити, његово срце како морамо осјећати, не само у прило свој, него читавог човјечанства. Америка је њиме постала и наша духовна домовина; име Франклина Рузвелта сјат ће заувјек као звијезда и на југославенском небу. У знак нашег сачушња и наше боли дигнимо се! (Сви вијећници и узвијаници устају и једном миштом шутње одају почаст успомена претсједника Рузвелта.)

Слава Франклину Рузвелту! (Слава! Слава! Слава!)

Претсједник Владимир Назор затим констатива да је од 32 члана Претсједништва присутно 25 чланова и да према томе постоји изворум за вијешање и стварање одлука. Предлаже овај дневни ред:

1. Извјештај о ситуацији с дискусијом;
 2. извјештај одлуке о Народној влади Хрватске;
 3. именовање Народне владе Хрватске.
- Претсједник ставља приједлог на гласање, па сви вијећници гласују за предложени дневни ред. Затим претсједник Владимир Назор молти потпретсједника Фрању Гајија да води даљни ток сједнице. Потпретсједник Фрањо Гаји преузимље пођење сједнице, молти др. Владимира Бакарића да даде извјештај о ситуацији.

ПОЛИТИЧКИ РЕФЕРАТ ДР. БАКАРИЋА

Поздрављен одушевљеним пљеском, др. Владимир Бакарић је одржао реферат о ситуацији, у којему је, између осталог, казао:

Другови!

Догођаји су нам задњег времена наметнули потребу сазива ове наше данашње изванредне сједнице Претсједништва Земаљског антифашистичког вијећа народног ослобођења Хрватске. То су догађаји који од нас траже да у даљњем вођењу послова наше земље и врхове државне управе у домовини извршимо неке измјене у организациононим облицима народне власти израсте у току рата — да формирамо нову народну владу Хрватске.

На прагу смо свршетка рата у Европи. Црвена је армија ослободила умало све окупиране земље источно од Немачке и дубоко прешла саму границу Њемачке. Ивене се трупе налазе на вратима Берлина. Она је узела Беч, снажно напредује у Аустрији и довршава битку за Аустрију. Она је прешла поново границу наше домовине. Са запада су савезничке снаге такође дубоко прешле границу Њемачке и налазе се већ код Магдебурга на Елби, којих стотинак километара далеко од Берлина Њемачки је фронт на западу разбио и неће се више моћи опоравити. На истоку такође плје могуће успоставити никакве, па ипак приремене равнотеже на фронту. Те

нам чињенице говоре да ће рат против Њемачке бити готов у кратком року.

Југославија је такође у последње вријеме доживјела неколико крушних побједа на међународном пољу, које су нам положај битно измениле. Остварењем споразума Тито-Шубашић и формирањем Јединствене народне владе у Београду дефинитивно су и на међународном пољу признате основне тековине ослободилачке борбе наших народа. Та наша народна влада — на челу наших народа — наставља с напорима наше земље за њено ослобођење и за рат до коначне побједе над њемачким окупатором и на тај начин још више продубљује наше везе с Уједињеним народима. У унутрашњој политици она се обавезала чувати и проширивати тековине народно-ослободилачке борбе, на којима је и сама изникла. Та наша влада призната од савезничких влада и већ је измјенила дипломатске претставнике са главном групом држава из Уједињених нација. Та чињеница нам говори да су тековине народно-ослободилачке борбе у нашој земљи признате легалним и читавоме свијету.

Ова је побједа учинила битну намјену у положају Југославије. Она је уклонила главне неспоразуме и сумње на интернационалном пољу и уклонила многе могућности неспоразума и штета које би наши народи могли имати због противународне и издајничке политике избојелица. Она нам је омогућила да се праве жеље народа и истински интереси народа могу заступати широм цијелог свијета и отклонила могућност стварања есенцијалних обавеза за наше народе, које би биле неправедне и штетне. Она је побједа, надаље, изабрала на руку последњу ладу отим реакционарима и издајцима који су мислили своје позитивје поправити и попети се на народну грбачу надајући се да ће моћи користити неке поштраје реакционарне кругове и тежиће око признања новог односа политичких снага у Југославији.

Међународно признање нашој земљи

Доказ све јачег утједа и све јачег међународног положаја Југославије на међународном пољу је и њен пут друга Тита у Москву. Сам пак склоњени уговор о пријатељству, узајамној помоћи и послератној сарадњи између Савеза Совјетских Социјалистичких Република и Југославије поставио је Југославију у нови положај — чвршћи и јачи него што га је икада имала. Овај је уговор прецизно поставио положај Југославије према Совјетскоме Савезу и прецизно одредио сарадњу наших двију држава до краја рата као и после рата. Он је прибавио нашој Југославији, демократској федеративној Југославији таквог савезника да се може казати да нам је осигурао пут за добивање онога мјеста у послератној организацији свијета, које нам је право припада.

Та међународна признања нашој земљи, а нарочито формирање признате владе, ставили су пред државне органе власти нове задатке, а нарочито нове у погледу унутрашњег уређења земље. Чињеница да су ослобођене федералне јединице Србија, Македонија и Црна Гора, а већим дијелом ослобођене и јединице Босна и Херцеговина као и наша Хрватска, поставила је те факторе пред задатак да још брижљивије приступе остваривању федеративног и демократског уређења земље. Истина је да ће се дефинитивно уређење Југославије уредити тек па Конституанци. Но основна начела њена демократског и федеративног уређења треба остварити одмах, без одлагања, баш рачи појачања ратних напора наше земље, кориштења свих расположивих снага за побједу над окупатором и за што бржу обнову порушене и опустошене земље.

Народна влада као и Антифашистичко вијеће народног ослобођења Југославије стога су поставили пред себе федералне јединице да што прије образују своје народне владе, како би се баш то федеративно уређење Југославије још више учврстало и на пракси показало одлучност да се програм владе у остваривању оних оних начела које је ослободилачки покрет поставио, што прије испуни, и омогућило тако правилно функционирање централних органа државне управе.

Наша земља Хрватска још није ослобођена. Но, док ми овдје држимо сједишћу на њеној се територији у читавом њеном просторству врши непрока офанзива чишћења непријатељских снага. Јединице Југославенске армије већ су у наступалу у Срему, у Барању, у Горском Котару и у Хрватском Приморју. Оне су постигле недавно нарочито значајне успјехе у чишћењу Лице, дијела Хрватског Приморја и Горског Котара.

Ту су ослобођени Госпић, Оточац, Бриње, Сен, Огулин, а можда данас већ и неки други. Црвена је армија с бугарским трупама ушла у Међимурје гдје су ослободиле Чаковец, Доњу Лопатину и низ других мјеста. У Срему и Славонији су ослобођени Вуковар и Валипо. На нашем су терену потпуно избачене из строја у току ове нове офанзиве наше војске 373 и 342 њемачка дивизија. Тиме је 15 јуристе потпуно престао постојати. Уз ове јединице тешко су оштећене и многе друге јединице, а нарочито Павелићеве.

О нашој славној IV. армији

Овдје морам казати неколико ријечи о нашој славној IV армији. На јужном фронту, фронту те наше славе IV армије (с 4 корпусом) створен је такав однос снага да окупатор са својим слугама уопће није у стању организирати отпор с неким изгледом на успјех. Као ареле зрунике падали су Лапац, Удбина, Бихаћ, Перућин, Госпић, Карлобаг, оток Паг, Оточац, Бриње, Јута Локва, Сен, Огулин, оток Раб итд. Непријатељ је пуцао отпор, но сватдје је — након првих лекција — настојао избјегли праведној казни и не примивши одлучну битку. Но захваљујући вјештини и снази наших јединица, рјетко му је гдје то успјевало. Свагдје су се водиле битке уништавања, гдје је непријатељ правило узалудне покушаје пробијања из околених гарнизона. Нека је од павелићевих мјеста (на пр. Огулин) запустило без борбе на саме вијести да се наше јединице приближавају. Овај је однос снага такав да се у најскоријој будућности не може промислити без најоружанијег слабења или — тогачије казано — потпуног напуштања других фронтова са стране окупаторових трупа.

Маршал Тито је у Москви дао изјаву о скором ослобођењу наше домовине. Ови војни успјеси на нашем терену свједоче да ће се ријешити Маршалове мисли.

Др. Владимир Бакарић у овом реферату износи даље задатке који се морају извршити у вези са мобилизацијом, саобраћајем, трезором, итд. Нарочито се мора паазити на то да се правилно искористе тек сада ослобођени градови за повећање нашег ратног потенцијала и за подмиривање најуживнијих потреба цивилног пуцаства.

Број усташа је све мањи

Др. Бакарић констатива даље да се код њемачких војника осјећа деморализација, али она није нашла израз код команди. Команда врло савјесно и предано извршава сва наређења и све планове. С језвром Павелићевих трупа стоји ствар слично. Павелић је до недавно имао око 70.000 војника оперативне војске, али је та војска тешко оклаштрана огромним губитцима у Подравини, Бихаћу и Лици. Ипак капитулације нема, јер њемачка фашистичка звјер хоће да од свакога и задња Нјемца учини пораженога бандита. Она хоће да повећа и учини непрестомствни јаз између Нјемца и ослободилачког свијета. Та звјер хоће — уз помоћ својих плаћеника, издајника хрватског народа — да то исто учини и од нашег народа. Овај рат је за фашизам изгубљен. Он је изгубљен за њемачки фашистички империјализам и за ове фашистичке слуге. Тога су они свијесни. Тајна се тих поступака збрије у њиховим плановима за будућност, у њиховим плановима да послије сјеме раздора, које би требало да ослаби напоре мирољубивих народа, за обнову порушеног и уништеног и да буде кланица нових зала. Усташки се аликовци труде да та наређења својих господара испуне што боље и са што више успјеха. Не може се рећи да у том немају помагача. То су реакционерна господа из пријашњег мацковског водства ХСС. Усташе тине напоре и за повезивање католичке цркве уз своје плапове. Не мислимо овдје на иступање појединих, релативно ипак знајад очекивања бројних усташких издајника, шпијуна и нитомана, који носе редовничко и свешеничко рухо. На 24 прошлог мјесеца издан је протест хрватског католичког епископата, који су потписали забрбачки надбискуп др. Алојзије Степанец, затим познати зликовци из Сарајева др. Иван Шарич, бискуп баљачки фра Јозо Гарич, бискуп њаковачки др. Антон Акшамовић и познати петоклопаш, хитлеровац и фашист из «Хрватске страже» др. Јанко Шимрак. У том протесту одржавају се усташка недјела и клевете читав хрватски народ да је починио издају. И везао се уз хитлеровеке злошћине и вршио масовна уништавања. Потребно је да се расчијасте неки појмови, да овај нови испуст неколицине бискупа не би изазвао огу реакцију, која се заврпао од стране његових организатора тражи-

ла, т. ј. да не би још потенцирало оштећење народних маса према неким католичким круговима. Познато је да се у извјесним свешеничким и редовничким круговима још велики број окупаторских шпијуна и усташких аликовца. Те су околности многе тјерале да се према читавој цркви одгосе с максималним исповјерењем. Но ми се таквим мислима ипаче никада руководили. Увјек смо пуцали пуцу подршку сваком опом свешенику или редовнику који је хтио обављати своје вјерске дужности и није хтио да се огрујешти о свој народ. Могу овдје изјавити да ћемо и даље пуцајути подршку свешенству које жели да служи својему народу.

Питање талијанске мањине

Др. Владимир Бакарић осврће се затим на питање талијанске народне мањине у Хрватској. У саставу Југославенске армије у Истри бори се један талијански батаљон који је састављен од истарских Талијана. Ипак Италије, којима су пуца у ста слободних демократских начела и спремности на борбу против њемачких окупатора, нису били у стању да мобилизирају било кога за ту борбу. Наше власти у Истри показале су се као једина снага, која је у стању на добровољној основи мобилизирати талијански живаљ у борби против окупатора. Разлог што се у Италији баш сада движе толика бука око истарског питања, налази се у томе што су паде тих букава да ће моћи под туђим скутом одјеће нешто успијарити, прогале и што на тај начин покушавају наизмадно правити пресјелу на свјетско јавно мишљење, како ту има неких крупних проблема, чије рјешење не би требало прелупити самим заинтересованим народним масама.

Др. Бакарић кратко се задржава на читавој темици, чија дјелатност у последње вријеме није дала много брине. Честици су се поукли са Нјемцима у Истру, гдје нису успјели њихога обманути. Народ се све више отреса њихових уплива и све више судјелује у јавном и политичком животу.

Крупни успјеси ИНОФ-е

Прелазећи на питање Јединственог народно-ослободилачког фронта Хрватске др. Бакарић наставља:

»Насупрот овој очајничкој перпријетској дјелатности забједжени су крупни политички успјеси Јединственог народно-ослободилачког фронта Хрватске. Он је у даљње вријеме још више ојачао и поново се афирмирао као здрава политичка формација која ће успјети провести народ кроз све тешкоће које му је овај рат наметнуо и његово пустошење оставио.

Та се снага Фронта очитовала у даљњој мобилизацији људства, а нарочито Хрвата у Југославенску армију. Успркос чињеници, што далеко већи дио хрватског становништва наше земље живи у крајевима које још непријатељ држи под својом окупацијом, број војника Хрвата у нашој армији је далеко већи него што га има Павелић, иако овоме стоје на располагање сва средства терора како нам још појим обзавијанима, тако и над њиховим фамилијама. Тај се однос из дала у даљ поправља. Чињеници терора се има и захваљујући да се процентуални национални састав Југославенске армије у Хрватској још развио савиш одговарајуће према националном саставу њена становништва. Још увијек Срби, који су сачињавали 24 посто становништва у Хрватској дају 28 посто војника Југославенској армији у Хрватској. Садашње ослобађење оних дијелова Хрватске, који су били под окупатором, побољшат ће без сумње и национални састав наше војске.

Снага се Јединственог народно-ослободилачког фронта, који је руководећа политичка организација, очитује надаље и у херојском подвизању свих тегава овог рата и у нашој позитивности. Ту су оне неимјерне муке које је у току 1944 и ове године без колебања трпио народ Лице, проточен као дивља звјер од њемачких и усташких банди. Ту је оно херојско држање глатне позалице у Далмацији. Приморју и Горском Котару, која је с мученљакм стрљивошћу подносила умрлага од глади и давала и даје све за борбу, за ослобођење. Ту су херојске патње Кордуна, Баније, Славоније итд. Ту је онај огроман ратни хероизам дјелимично читаве наше земље којом се релативно тако брзо поправљају путови, уздижу зграде, бољичке, остособљавају творнице у ослобођеним дијеловима, а све готово без икаквих техничких средстава, а савиш без финансијских. Наши људи у позадини, једнако као и органи народне власти раде пожртвовано без њакових плапата, а уз мишмаљну, савишм би-

РЕФЕРАТ ДР БАКАРИЋА ПРИМЉЕН ЈЕ СА ОДУШЕВЉЕЊЕМ

јешу помоћ или у храни или у новцу. Никаква друга политичка формација не би могла подржати такве услове! (Одушевљени пљесак у дворани и на Тргу).

Многи нас оштравају због ексцелзивизма, оптужују нас да смо увели једнопартиски систем, који значи монопол на политику за извесну групу људи. Такве оптужбе морамо без даљњег одбацити. Нема те групе, која би могла тако брзо и тако темелито створити такву подршку код широких народних слојева, као што ју је створила наша Фронта, а то формација не би била најшире демократске и не би пружила свакоме могућност учешћа у политичком животу. У образовању тога овдје ћу само напоменути — приједра рачи — чланицу, да се у Југославној армији данас налази велики број људи, који су били мобилизирани у домобранским и немачким јединицама. У неким нашим јединицама тај се број пене на око 70 посто хрватских војника. Чланица да су ти Хрвати направили пут најбоље показује колико је широка и широкогрудна била политика Јединственог фронта и колико је користиле нашим народима та широкогрудност донјела.

Такву политичку снагу не би наш фронт могао представљати да се у њему нису ујединиле баш све снаге у којима је хрватски и српски народ гледао своје првоборце за слободу и остварење бољег живота. Ту су се окупили Комунистичка парти-

ја Хрватске (одушевљени поклаци: Живице!), првоборци данашње народно-ослободилачке борбе, руководиоци народа у најтежим његовим часовима и основни грађани свих тековина на којима се наш будући живот оснива. Ту је Хрватска Селачка Странка (поклаци и одобравање) са својим борбеним и слободарским традицијама у коју је хрватски народ имао великога повјерења, а која се отресла свога неоклоналског и издајничког водства и која данас ради у борбу и на чланицу наше земље од окупатора, те на обнови порушенога и уништенога. Ту су окупљени сви Срби у Хрватској (плесак и одобравање), које је њихов тешик положај због у потпуно јединство и крваву повезаност без обзира на ранију политичку припадност. То су, коначно, родољуби изван странака (Живице!) који су такође дали златни принос борби наших народа против окупатора. У овоме фронту остварено је и крваво повезано братство Хрвата и Срба, основни темељ на којему треба да градимо нашу Хрватску и демократску федеративну Југославију. (Бурни аплауз и одушевљени поклаци: Живице!)

Говор друга Бакарића био је најважније саслушан од свих присутних као и од огромне масе народа која се је окупила пред вијећницом и која је слушала прегос говора цијелог тока засједала преко звучника. Др. Бакарић био је у овом говору често прекриван одобравањем и манифестацијама присутних. 6

Братство Хрвата и Срба је кичма Југославије

Др Раде Прибићевић, претседник Српског клуба вијећника ЗАВНОХ-а, у свом говору каже:

Другови и другарице, госпође и господе! Након вјековног ропства којег су подијелили народи Југославије и хрватски народ, они су подијелили и дије лезевије власти великокреске херојске борбе, која се може да формално у дије рјечи: двор и царина или краљевска диктатура отворена и прикривена. До 1929 прикривена. То није био ливкав парламентаризам и демократија, јер су се владе стварале кроз карики. А онда након 1929 године пренила је у отворену краљевску диктатуру и Југославија је тако дојорала до 1941 године. И 1941 године она се је срушила као дун карата. Након 4 године херојске борбе, када је оно што је претстављало стару Југославију, поклекнуло и скрило се или прешло на страну непријатеља, наши народи под водством херојске Комунистичке партије, дикту уставак и постижу окупљање свих слободољубивих снага. Дошло је до стварања јединствене владе Југославије и сада се прешло на стварање владе Хрватске. Ово је прва права народна влада, која узима сулбину хрватског и српског народа Хрватске у своје руке.

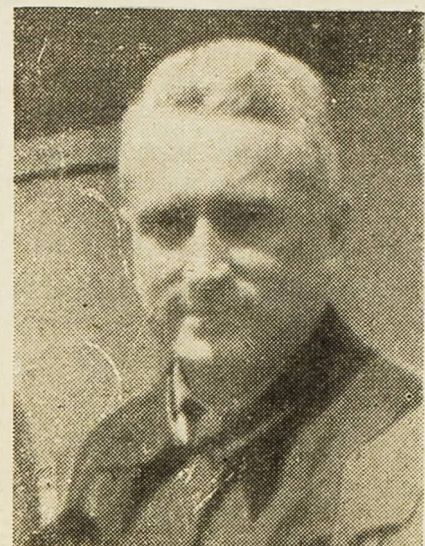
Како је казао наш велики pjesnik и претседник друг Назор — Сплиту, кроз кога су прохујали вијекови великих догађаја, сушено је да се баш овдје оснива та нова влада, ту у Далмацији, која је наша веза са широким океанима и далеким свијетом, а која је у овој борби стала у прве редове дајући 70.000 бораца и славни 8 корнуса, који је баш у задње вријеме починио чудеса од јунаштва. Но стварајући владу у Далмацији, у Сплиту, треба да се сјетимо цијеле Хрватске, јер хрватски и српски народ и сви крајеви Хрватске кренули су заједно у борбу: Подравина, Посавина и Покуље, и Хрватско Загорје Тита и Матије Губица; све је то кренуло у свету борбу. Сјетимо се сада херојског мученичког бијелог Загреба, који је под окупацијом потпуно савио страдала и показао дивна херојства: ученика и ученица гимназија, радника, малих људи, старих и младих, мушкараца и жена, који не дочека тај дан када више није ништа мјесеци ни питање недеље, него питање дана када ћемо са нашим драгим претседником да дођемо у Загреб. (Плесак).

Када говоримо о свему овоме мора да се сјетимо великог вође и учитеља, друга Тита, да се сјетимо братства наших народа и наше Југослаvensке армије, којој имамо да захвалимо ово дивно чудо, кад су окупатор и његове слуге, дозвољене ми неће вриједити да имена спомињем, ишли затим и кад су они мислили да ће наши народи запливати у крви да се истребе до краја, наши су народи остварили дивно братство. А то братство Хрвата и Срба јест кичма Југославије, оно окупља око себе Словенце, Македонце, Црногорце, приближује нам брзину Бугарску. У том се братству види судбинска повезаност и она ће дати своје обилежје цијелом Балкану. Према томе дјелу и према задњем савезу који је створен са Совјетским Савезом те скопа са цијелом антихитлеровском коалицијом, ми идемо заједно са слободољубивим народима свијета. Братство нашега народа ми имамо да чувамо као зјеницу ока свога, јер су за то братство напн најбољи синови нашега народа и оставили су нам свети аманет да то братство продржимо и да тим путем наставимо. Сви наши борци, који се данас: Србе, и наш народ који помаже ту борбу и откла од уста за војску, тражи да се то велико дјело оствари. Ми у Хрватској можемо бити задовољни, јер је остварено код нас братство између Хрвата и Срба и јер се све што је напредно и што је добро укључило заједно. Комунистичкој партији која је повела уставак придружиле су се и снаге ХСС и Срби окупљени у јединствени Српски клуб, који ће ево да буде проширен у Главни одбор, али све то у крилу ЗАВНОХ-а, у крилу заједничкога рада и заједничког братства.

Но снаге реакције не мирују. оне се буре, оне би хтјеле да позрате оно старо ма да је то старо осушено на пропаст. И православна црква има подумљивости, која показује да то да се не види оно што су наши народи створили по цијеном славних жртава, него би хтјели да се то поинити и да се поквари. Епископ, замјеник патријарха, Јосиф унутро је свештенство да се у цркви моле за краља, ма да су наши народи донјели закључак и ма да су тај закључак признали наши Савезници, Совјетска Унија, Енглеци и Америка, да о судбини краља има да одлучи народ. Ако се данас у цркви спомиње краљевско име, дјелује народ одлучно о њему, а да је то мјешање у народну вољу, а на-

рава воља јача је и преца од свега. Кад је епископу Јосифу, који је био на путу за Врање, стављено питање на што се то чини од стране цркве, он је одговорио једва: «Црква се не мијења у политику. А такав његов поступак јест баш политика провоцација, политика старе Југославије, коју је нова Југославија закопала за сва времена. (Тако је!)

Епископ Нектарије позвао је прву да се моли за краља, али наш народ је на скупштини Србије, преко свога претседника Нешковића и преко бројних говорника то осустио, јер је само народ позван да одлучује о судбини краља. (Тако је! Плесак). Нас епископ Јосиф у толико више зачуђује, што је он по својој жељи ишао у Совјетски Савез. Тамо је он казао: «Ми смо се коначно разишли са Совјетским Савезом. Ми ћемо наш мали бројни позелати са совјетским третином. Али његова акција показује на то да та његова политика хоће да иде у прилог и корист оним снагама које су хтјеле нашим народима да отму велике гевојне народне борбе. Али те силе нема која ће разорити братство између наших народа, која ће нашем народу отети његове велике тековине. (Тако је!)

ДР. РАДЕ ПРИБИЋЕВИЋ
потпретседник Народне владе
Хрватске

Другови, говорени у име Српског клуба дозвољите ми да Вам кажем неколико рјечи у име Срба у Хрватској. Срби у Хрватској ушли су у борбу од 1941 године и дали су свој допринос, дали су тај допринос борени се за Хрватску, за заједничку домовину Југославију, борени се за братство са хрватским народом у заједници са Хрватима, свијесни да је Хрватска и њихова отаџбина исто као што је она и отаџбина Хрватима. Тако су Срби Лике, Валије, Кордуна, Славоније, Далмације пошли у борбу и задње уточниште онога злогласног попа Бујића разорено је. Нема те реакције, која би могла да дође међу српски народ и да разбјеје оно јединство и братство са хрватским народом.

Сада се приближава крају оружана борба и настаје борба за изградњу наше уже Хрватске и наше шире домовине Југославије. У тој ужој изградњи, у том раду, ми ћемо и даље да дамо исти онај допринос са истом љубављу и вољом, коју је српски народ дао у овој борби. Српски народ идући тим путем показује једино правилно схватање, да наши народи у појединим федералним јединицама само у братству народа могу ријешити политичка питања на бази равноправности. Призодно је да треба да постоје културне везе између Срба у Хрватској и Срба у другим крајевима. Али политички ми требамо рјешавати у појединим федералним јединицама питање наше равноправности и братства равноправно, а Југославија треба да буде гарант те наше равноправности.

Да су Срби у Хрватској пошани правим путем и дали најбоље, свједочи Народна скупштина Србије, која каже у декларацији из новембра прошле године, да Срби ван Србије треба да остваре своја права у братству са народима са којима живе. Тим путем Срби у Хрватској иду ићи ће. (Тако је!)

У нашој војци, у Југославној армији, чији подвизи испуњавају најрејетије странце историје дјелом човјечанства, постоји племенито патријезање, у којем ће једна јединица постићи више успеха према другом, у кругу бригаде, дивизије итд.

И наша народна власт у савезу, онитинама, котаревима, патјече се ко ће дати већи допринос. Са ослобођењем наше земље ми у нашој драгој Хрватској, у заједници јединицама Словенијом, Србијом, Македонијом, Црном Гором, Босном и Херцеговином, треба да створимо патријезање, ко ће више учинити да се заљиче рате рата, да се пољупи порушена огњишта, да се изгради срећа и благостање, и да радост и поселе обухвате наше домове и на-

ша срећа. У том племенитом патријезању ми у Хрватској треба да кренемо у утакмицу са другим федералним јединицама и да помоћно остварене среће наше народе помоћно Југославије. (Тако је! Бурно одобравање).

Та влада је прва народна влада

Министар за Хрватску у Влади федеративне демократске Југославије др. Најо Грегорић осирће се на реферат дра Владимира Бакарића па у овом говору између осталог каже: «Ми данас прилазимо остварању прве народне владе у Хрватској. Та влада није продукт неких цијенаља, тежког трговина између партија већ је народна влада, која је продукт борбе и жеље наших народа за слободом. То је значајна наша прве демократске владе Хрватске. Хоћу да кажем у чему је велика снага. У првом реду што се она ослања на народ, који је у борби дао највише што може дати народ у једној борби за своју слободу и самосталност. Та влада је прва народна влада и зато што ће њу самшати они људи, који излазе из друге борбе за слободу, они људи који су готово све дали за слободу народа, што може живи човјек да даје. Ето, то треба да буде значајна наша народне владе Хрватске. Већа снага је још у једној важкој чланици, а то је да се она ослања на темељак наше слободе, а то је братство хрватског и српског народа.

Мислим да ће једна од задата бити да се још више продуби и још више учврсти то братство. Наша влада имаће још један велики задатак, а то је да живи поради на јединству хрватског народа. То јединство морамо остварити у потпуној мјерци.

Задатак наше владе биће да заједно са централном владом у Београду омогући да се што прије слободи читана Хрватска. Та су три задатка основна, а она ће бити сигурне потпомогута од централне владе и од широким маса не само у Хрватској, него у читавој нашој новој Гитској Југославији.

Ми сви који смо данас овдје, који ћемо данас закључити о формирању владе, чврсто се надамо да ће она израдити све за потпуно озбиљење наше домовине Хрватске да ће она омогућити нашим народима у Хрватској да дођу до реализације својих вјековних тежњи гј. слободу и самосталности.»

Министар др. Златан Сремец о Народној Влади Хрватске

Претседник Назор дао је затим рјеч министру народног здравља у Влади федеративне Југославије дру. Златану Сремецу, члану Извршног одбора ХСС. Др. Сремец у свом говору приказује борбу наших народа од 1941, па каже: «Наш је народ почео борбу у цркос рада изданица, у пркос најстрашнијег терора. Старе партије у Југославији потпуно су зајиле. Једина је Комунистичка партија позвала народ у борбу на живот и смрт. Ова борба спасила је наш народ. Пут који су хрватском народу показивале изданице био је пут у смрт. Прва права народна влада Хрватске никла је у борби из жеље хрватског народа за својом државом, али у истину за својом. Као што је наш народ већ направио једно повисено чудо, у једној рати створило војску, створило органе своје народне власти, тако ће наш народ учврстити и ојачати своју државу.»

Говор тајника извршног одбора ХСС Анте Вркљана

У свом говору, који је често пута прекидан поклацима одобравања, Анте Вркљан између осталог је рекао: «У развоју народно-ослободилачке борбе данашњи је дан још један историјски дан. Народна федералне Хрватске добијају данас прву праву народну владу, као даљу тековину своје велике ослободилачке борбе. Тај дан пада баш у вријеме других крућних догађаја у међународној политици, који се и нас тичу.»

Анте Вркљан задржава се на важности совјетско-југословенског уговора, па наводи пут покојног Супјала у Москву, да би тамо порадом на пошштеном лондонскога пакта, а ондашња партистичка Русија је тај пакт потписала. «Ондашња Русија није осјећала за наш народ, јер није била ни савенска ни демократска. Сада тек видимо колика је наша срећа што је дошло до Октобарске револуције. Сада најбоље видимо што данас значи Русија и њезин велики Стаљин.»

Дискусија о реферату

Након реферата дра Владимира Бакарића развила се дискусија по реферату, у којој су додирнута и сва актуелна питања, која се односе на федералну Хрватску. Први је говорио Фрањо Гажи претседник Извршног одбора ХСС, који је рекао:

Говор Фрање Гажија

«Не говорим овдје као потпретседник ЗАВНОХ-а, већ као претседник Извршног одбора ХСС, која поздравља у име Извршног одбора и цијелокупног хрватског селачког народа реферат, којег је подлио др. Бакарић. Био је заиста стваран приказ, приказ онога што смо ми током ове четирис године народно-ослободилачке борбе проживјели и проживљавали. Поткријељујући овај реферат у име чланова и присташа Хрватске Селачке Странце изјављујем, да ћемо улагати још веће напоре, како смо то показали током народно-ослободилачке борбе, у изградњи наше слободне и миље домовине Хрватске у братској љубави, нарочито са нашом српском браћом. (Плесак).

ФРАЊО ГАЖИ
потпретседник Народне владе
Хрватске

Данас се говори о саставу нове владе. Хрватски народ у заједници са својом српском браћом данас остварује и поздравља своју владу федералне Хрватске. За који час ми ћемо имати ту владу. Ми ћемо имати владу онакову, за какомом су тежале генерације наших праједова (Доље изданица: Мачек!) Ми хоћемо имати владу о којој су савјали наши праједови и за коју су се борили и тек је сада гледају њихови унуци. Заслуга за све то припада мукоштрином народу, који је толико жртвовао. Заслуга иде вашој великој јуначкој Југославној армији (Плесак), а највећа заслуга и највећа хвала иде нашем јуначком вођи, омиљеном нам маршалу Титу. (Плесак и поклаци: Живице!)

Ова влада мора бити народна влада

У име Комунистичке партије Хрватске говоримо је Карло Мразовић, који у свом говору између осталог каже:

«Влада Хрватске, коју ми данас стварамо овдје, у славном граду Хрватске, граду Сплиту, како друг претседник Назор каже, колјевци хрватства, а ја би дошао граду хероју великог народно-ослободилачког рата — јест иштување вјековних тежња народа Хрватске.

Племенита велика народно-ослободилачка борба против туђинских завојача и домаћих издајца, овијача је стварањем народне државе — демократске федеративне Југославије и образовањем народне владе демократске федеративне Југославије на челу с највећим сином наше домовине — маршалом Титом.

Народи Хрватске, данас добијају своју народну владу, владу Хрватске, као тековину своје велике борбе извојеване под заставом јединства и братства Срба и Хрвата у Хрватској, јединства и братства са свима народима Југославије.

Давне и старе су жеље и тежње најширих слојева народа Хрватске да имају своју владу. Жеље су народа Југославије да имају своју федеративну демократску државу Југославију. Али ми морамо бити до краја свијесни тога, да народи не желе федерацију ради федерације, да не желе владу Хрватске ради владе Хрватске, него да ту леже много дубљи разлози за те жеље. Ту се ради о националној сигурности, будућности, слободарству; ту се ради о увјетима економског, политичког, културног, просвјетног итд. живота најширих народних слојева: радника, селачка, обртника, народне интелегенције, једном рјечју читавог народа. Ту се ради о ономе, што не тако државно уређење и народне владе доијети најширим слојевима народа.

Зато ова влада, коју ми стварамо данас, мора бити народна влада, мора стално имати пред очима жеље најширих слојева наших народа, жеље од којих је најважнија слиједила: да влада Хрватске у атмосфери поштрена свестрано и свим својим снагама и снагама народа Хрватске пеморно помаже народну владу демократске федеративне Југославије у њезим напорима на провођењу и остварењу њезине декларације, коју је 9 ожука ове године објавило претседничко народне владе демократске федеративне Југославије и министар народне обране маршал Југославије Јосип Броз Тито.

Комунистичка партија Хрватске учинит ће све да рад те владе буде потпунома успјешан. Комунистичка партија и њезини претставници учинит ће све, да најшири слојеви народа Хрватске, организирани у Јединственој народно-ослободилачкој фронти и они честити људи, који данас још стоје услјед окупације неких крајева ван те фронте, свим снагама помогну напоре наше народне владе Хрватске и народне владе демократске, федеративне Југославије.»

ПРИМЉЕНА ЈЕ ОДЛУКА О НАРОДНОЈ ВЛАДИ ХРВАТСКЕ

Дискусија се наставља

У наставку дискусије др. Светозар Ритиг, члан Претседништва ЗАВНОХ-а и јуниор крпе Ср. Марка у Загребу, бави се питањем односа хрватског свештенства према народно-ослободилачком покрету. Он каже да је хрватско свештенство дубоко свјесно, како је његова дужност до краја служити цркви и народу. Свештенство треба да служи народу у добру и злу, а нарочито да служи народу на његовом крижном путу и Голготи. Елементарна је дужност католичког свештенства и редовника стајати у праведној борби, све када би га кривоје чекале и тешке кушње.

Маца Гржетић претјечевица АФЖ-а Хрватске у свом говору истиче заслуге жена за народно-ослободилачки покрет на каже: Данас када се пред нас постављају нови задаци, ја кажем да ћемо ми свим снагама порадићи да политичка свјест буде на таквом степену да ни једна жена неће насјести лажима и полудим тежњама непријатеља. Ми ћемо бити корисна рука помоћница нашој народној влади, нашој фронти и нашем драгом маршаду Титу.

Народну владу чека велики задатак

Раде Жигић, комесар ГШХ, у свом говору каже:

Наша домовина разорена је у четворогодишњем рату. Ми водимо рат каквог човјечанство не памти. Има много мјеста где ил трава не расте. Домови су наши поплањени, фабрике уништене, школе разорене, и свугдје, гдјегод уђоше, спалили су фашисти наше цркве. И то они чине у име бога. Подићи све то, вратити нашем народу благостање да живи животом достојног човјека, није тако лака ствар. Ту нашу будућу народну владу, да би то остварила, чека тежак задатак и треба сви ми скупа, читав народ, да је у том помогнемо.

Ми смо, другови и другарице, нашој борбом остварили демократију, какву наш народ до данас није познавао, и која је непозната на многе и многе земље на овоме свијету. И већ данас јављају се мрачинама да алдоупотријебе ту нашу демократију. Ја ћу овдје изнјети неколико примјера.

Допили су неки људи, тако звани Срби, хватају се за главу и кажу: »Шта ће бити са нашом малом Србијом, она је остала мала и оклаштрена.« На другој страни јавља се неки, тако звани Хрвати, па каже: »Оклаштрили су Хрватску, одоше Хрвати у Босни. Ето један дло припада Војводици и Србији итд.«

Ја мислим, да су ти које сам пријече споменуо, Срби, и они који плачу за Хрватском, исти људи, и да их покрећу исти мотиви. Ето видите, недалеко стиже писмо из Београда, могу да кажем неко умудство за правовлавно свештенство, у којему се каже, да се у црквама моле за краља. Овакви и они смутљивци имају за задатак да нашој будућој влади онемогуће разним смичалимама остварење њених планова.

У том погледу наша народна влада треба да се ослони на народ. Већ њезији састав је гаранција да се она ослања на народ и народно јединство.

Наша народна армија, наша Југославена војска, осјећа у позитивном смислу стварање владе Хрватске. Осјећате то тим више, што смо ми и до сада од народне власти, од нашег Претседништва ЗАВНОХ-а, од читавог ЗАВНОХ-а, у извршавању својих задатака добивали свакодневну и огромну помоћ.

Живјела наша Народна влада Хрватске. (Пљесак).

Нова влада ће имати помоћ цијелог народа

У свом говору Станко-Ђаница Опачић каже:

Другови и другарице пратио сам реферат друга Бакарчића, слажем се с њиме; немам ништа да приговорим ниш да донетим. Реферат је стваран. У њему је правило обраћања наша борба, наш рад, наше даље перспективе и ради тога се с њим слажем.

Оно ради чега смо се ми овдје састали, то сте чули из реферата и од другова који су већ говорили. То је велики историјски даш за нас свију. Формира се прва влада Хрватске. Она је резултат наше борбе и плод демократских тежња наших народа. Она је израз слободе, демократије и равноправности. То значи, да се наша домовина налази непосредно пред ослобођењем и да су сазрели услови да она добије пријет извршни орган власти, који ће приступити традицијим државе. То је оно ради чега и зашто смо се ми борили.

Ја бих казао пар ријечи, као Србин и члан Српског клуба. Друг Раде Жигић понесуће је извјесну клику,

која »брише бригу за српство«. Ја не знам дали ми можемо уопште признати да то, да се издајници и злочинци, који су двадесет година думповали, да би невини српски народ 1941 платио цех, да они који су га напустили у најтежим часовима, да великобританска реакција, која је двадесет година ширила раздор и мржњу међу нашим народима и стварала услове за братоубилачку борбу, дали ми њих уопште можемо назвати Срби. Наш народ је на примјер створио појам о четницима и њиховој браћи по цједу усташама. Ја не знам како у ове четири године да су некога четника звали Србином. Исто тако знам како да неко усташу зове Хрватом. (Тако је). Ја мислим да је то правилно. Ако ће неко бити Србин или Хрват, ако се неко осјећа припадником једне нације, онда треба да води рачуна о томе, да не упљава чисте своје нације. Ти Срби, ти Хрвати, који су скупа са Нјемцима и Италијанима напали нашу села, клади наше жене и дјецу, или помагали Нјемцема, а знали су да је таљижански и њемачки фашизам дошао, да уништи наше народе, то су зароди, то су алачници, то нису Срби, то нису Хрвати. (Тако је, пљесак). Срби и Хрвати смо ми, који смо се борили за слободу хрватског и српског народа, за јединство и братство, које је основ за бољу будућност наших народа.

Братство и јединство створено је на бојном пољу у заједничкој борби, мукама и патњама и зато је оно чврсто и неразориво. Ко је гледао на бојном пољу, како борац наноси изнутра рањенога друга, не питајући да ли је Србин или Хрват, тај је видио како се ствара братство и једин-

СТАНКО-ЂАНИЦА ОПАЧИЋ
министар грађевина

ство. Ево једнога примјера: напали смо једно усташко упориште у Кордуњу. Под зидом је био тежак рањен један друг и треба га извући, али је непријатељска ватра тако укритена да је било 90 од 100 вјероватно да ће наћи онај тко покуша. Јавља се један, затим други и трећи добровољац, и сва три падају мртви. Дали је судбина хтејла, не знам, али је чињеница да су од четири пала борца, двојица били Срби, а двојица Хрвати. Тако се стварало братство, не говорницима и дискусијама, него дајући животе. Ту се видјело осим тога и херојство и крајњи самопријетор. За то се ја и не бих сложио са једним другом предговорником, који каже, да смо ми мали народи. Доиста ми смо мали по броју, али смо по својој виталности, по духу и дјелу велики. Оно што смо ми створили кроз ову борбу, кроз ове четири године томе се диви читав свијет. У тим нашим великим дјелима је наша величина. Та дјела су нас ставила у ред великих народа, борца против највеће несреће човјечанства, фашизма.

Пред поном владом, која ће се данас формирати стоје доста крупни задаци, али ја не видим, да би их се требало бојати. Ми смо били у стању да се 1941 године голим рукама ухватимо у коштац са тенковицама и топовима, и то далеко слабији него смо данас, а наши непријатељи су били много јачи него данас. Ми смо били међу се закључени, а к томе голодујући. Ми смо својим грцима развијали непријатељску утврђења и отимали оружје, ми смо неуморно излагали свијест и заведене изводили на прави пут, ми смо својом крви и жртвима пробацили лед у свијетску јамност. И благодарни мудрој руководственој маршала Тита, благодарни помоћи Совјетског савеза, благодарни одлучности, издржљивости и упорности наших народа, ми смо развили подлу раду домаће реакције, а нарочито великобританске клике са Дршком Михаиловићем на челу. Ми смо показали тко се бори за слободу наших народа и ставили свијет пред готове чињенице. Ми смо стекли искуства и очелачили се у борби. Данас смо ми је-

дншвени и сложни по свим питањима. Имамо снажну Армију, која гоји и уништава остатке непријатеља у нашој земљи. Ријешили смо правилно национално питање, имамо јасан став према народним непријатељима. Створили смо здраву оклопу нове народне заједнице Демократске федеративне Југославије, по чијим окриљем ће се налазити и наша ужа домовина Демократска Федерална Хрватска. Сад крећемо на ново бојиште гдје ћемо се ухватити у коштац са рунцима које је направио окупатор, са агентијама реакције која покушава да подрије те, меље наше младе државе, која хоће да продужи патње нашег народа. Она нова битка није лака, али ћемо је ми добити.

Задаци нове владе су јасни. Свијет је музони, откуда нам сплећу погетрахови окупације, народ је то и бос. Сретали нас хиљаде сирочади којима су родитељи поклали. Хиљаде италијана јунака треба збрицати и омогућити им да користе заједнички даље и да им живот постане милини, јер су они то заслужили.

На сваком нам кораку бду очи порушене фабрике, мотови, локомотиве, поплањена села, необрађена поља. Ево посла и бриге новог влада.

Нова влада ће имати пуно помоћ цијелог народа који је научио у ове четири године да се ослања на своје властите снаге. Чињеница је да је и даље. Хиљаде наших жена и омладине, били су свјесни, кад су рушили жељезничку пругу, да је то потребно, јер том пругом непријатељ превози своје крваве хорде, које наје наша села и олвоје богатство наше домовине. Исто тако су свјесни да ту пругу треба поново дићи, јер ће се по тој превозити храна, одјећа, и грађа за обнову домовине.

Поред ове бриге, ми имамо још бригу. Ми смо свјесни да реакција ле опава, али ми смо научили бити опрезни. Тешко ће пој успјети нас заварати или изнепати. Ми ћемо ову борбу са успјехом докрајити и неће тековине љубоморно чувати. Ми ћемо све подузети, да наш народ што прије алијачи ране нашегате му ратом. Све што буде стајало на путу тога израђивања, све што буде стајало на путу и сметало остварењу тежња наших народа, ми ћемо уклоити, онако како се буде морало. Тиме би ја завршио. (Пљесак).

Читав свијет говори о славној Југославенској армији

Душан Бркић, секретар Српског клуба вијешника ЗАВНОХ-а каже:

Другови и другарице, грађани и грађанке, госпоно и госпође. Налазимо се у значајном и важном историјском времену, налазимо се у времену када јуначка Црвена армија с армијама западних савезника и нашој Југославенској армијом докрајчује крваву фашистичку звијер, кад потпуно окончава хитлеровску Њемачку.

Народи Југославије, а и народи Хрватске, дали су у овом великом делу велики свој допринос. Ми сада у потпуности и у свој величини видимо правилност и исправност пута којим нас је повела Комунистичка партија 1941 године. Ми се сјећамо оних првих дана, када је она говорила: »Сви у борбу, сви за оружје за уништење окупатора и домаћих издајника«. И ми смо пошли тим путем и већ скоро читава наша земља је ослобођена. Ми смо пошлели на тај свој пут, јер смо свјесни, да смо на тај начин, идући тим путем, дали велики допринос за стварање слободе свих поробљених народа и читавог човјечанства. Ми смо пошлели с тим путем, ради тога што се сада у овом моменту налазимо на страни побједничких нација. Ми смо срећни ради тога што ћемо последи окончања рата сједити заједно за столом са осталим побједничким нацијама рјешавајући заједнички сва међународна питања.

Ми смо своје признање већ и добили. Читав свијет говори о нашој славној Југославенској армији. Читав свијет говори о нашем јуначком и херојском вођи маршалу Титу (Аплауз). Читав свијет говори о јуначком и храмом вођи (Аплауз). Читав свијет говори о јуначком и храмом вођи (Аплауз). Читав свијет говори о јуначком и храмом вођи (Аплауз). Читав свијет говори о јуначком и храмом вођи (Аплауз).

Али, другови и другарице, у овом историјском времену и тренутку, морамо да одамо признање и захваљност нашим савезницима, а у првом реду Совјетском Савезу, који стоји на челу борбе против фашизма и на

челу антихитлеровске коалиције. (Аплауз). Ми у овом периоду и у овом моменту одајемо признање великом вођи и стратегу маршалу Сталину, који води правилним путем Совјетски Савез и указује свим поробљеним народима којим путем треба да се иде. (Аплауз. Појави се Жи-

ДУШАН БРКИЋ
министар правосуђа

вио Стаљини.)

Сјећамо се, другови и другарице, из првих дана борбе када смо започели нашу ослободилачку борбу, да смо слушали директиве наше јуначке Комунистичке партије, али смо увијек упурали наше очи и у братску Црвену армију и њеним побједима се нанајали. Она су нам давале морала да издржимо до краја. (Аплауз). Ми смо сви свјесни и знамо што је учинила јуначка Црвена армија борећи се тамо на истоку. Ми смо свјесни и тога, да нам је она омогућила и условила онакав развитак ослободилачке борбе у земљи.

И онда, другови и другарице, грађани и грађанке, у овом критичном периоду, када се водела битка око Москве, ми смо тукли Швабе, усташе и четнике у нашој земљи и приликом опаљивања сваког метка говорили смо: »Ово ти је за напад на Москву и за рушење среће и благостања народа у Совјетској Русији«. И сада, другови и другарице, када претстоји стварање наше владе у Хрватској, када претстоји коначно избацивање непријатеља из наше земље, када претстоји изградња наше уже домовине, федералне Хрватске, у федеративној Југославији, ми смо такођер захвални Совјетском Савезу, у кога смо се кроз деценије и године угледали и освртали се на равноправност народа, на слободу, на демократију и благостање народа Совјетског Савеза.

Образовање, другови и другарице, владе Југославије, ствара повољне услове да и наша федерална Хрватска добије своју владу — владу Хрватске. Образовање владе федеративне Југославије даје услова и основа да се читала федеративна Југославија изгради на принципима или начелима федеративног уређења. Из тога произлази, као и из разлога наших побједа, да је нужност формирање владе Хрватске.

Претседништво ЗАВНОХ-а вршило је до овог времена углавном и све извршне функције. Међутим, с обзиром на горе наведено, дошло је до тога да се извршна власт преда власти Хрватске, која ће се сада формирати и да се претседништво ЗАВНОХ-а у будуће бави законодавним питањима.

Влада ће се формирати из редова ЈНОФ-а, те је јасно, и ми смо сви увјерени, да ће пона влада и даље порадићи на томе, да даде све од себе и да пружи помоћ нашој јуначкој армији, да доврши своје дјело ослобођења наше земље, затим да уложи све своје снаге за обнову земље, да продуби и ојача братство и јединство хрватског и српског народа, да створи све предуслове за сретнију будућност, благостање и живот свих наших народа. У том ја поздрављам ово значајно засједање и кличем: Да живи ЗАВНОХ (Живно, бурни аплауз). Живно наш претседник ЗАВНОХ-а друг Владимир Назор. (Живно, бурни аплауз). Да живи федерална Хрватска у демократској федеративној Југославији (Живјела, аплауз). Да живи наш вођа и учитељ, маршал Југославије Јосип Броз Тито. (Живно, бурни аплауз).

Напред на извршење свих задатака

Члан Претседништва ЗАВНОХ-а и Претседништва АВНОЈ-а Вишко Крстуловић говори као син града Општа на каже: Данашњи је дан један од великих дана наше хрватске домовине, поред свих оних дана

које су наши народи проживјели и доживјели у току ове четворогодишње борбе, који су се својим успјесима, које су постигли у тој четворогодишњој борби, запајали новом снагом, новом вјером и упорношћу у постизавању својих права: слободе самоодржања и јединства. Дубоко сам увјерен да ће данашњи дан, када ће се формирати прва народна влада слободне федералне Хрватске, бити још више снаге, још више пострека читавом народу наше домовине. Далмација је дала свој допринос за израђивање наше славе народне армије. Али све те жртве и сви ти доприноси нису довољни док се не постигне све што треба нашем народу. Ми сви треба да дамо све од себе на мобилизацији свих народних снага. Зато напред на извршење свих задатака. Напред на мобилизацију, напред к братству и јединству наших народа. Упримо све снаге за ослобођење нашег Загреба, за ослобођење свих дијелова наше хрватске домовине.

Мандат за састав владе повјерен др Бакарчићу

Када се више нико није јавио за ријеч претседник Назор ставио је на дневни ред приједлог одлуке о Народној влади Хрватске.

Затим тајник ЗАВНОХ-а Душан Чалић чита приједлог који је примљен једногласно у начелу, а затим се прешло на дискусију у појединостима. Пошто је приједлог у начелу и у појединостима примљен једногласно, претседник Назор одређује да се пређе на посљедњу тачку дневног реда: именоване народне владе Хрватске.

Претседник ЗАВНОХ-а Владимир Назор повјерава мандат за састав владе дру Владимиру Бакарчићу, тајнику ЈНОФ-е Хрватске. Одређен је одмор да др Бакарчић изврши савјетовања и састави свој приједлог за нову владу.

Након одмора др Владимир Бакарчић истиче да се је у раду око састављања владе савјетовао са претставницима ЈНОФ-е Хрватске те да је влада која је он образовао јаз јединства Хрвата, јединства Срба, братства Срба и Хрвата и братства свих народа Југославије. Након што је прочитао указ о саставу владе, претседник Назор је дао ријеч дру Јерониму Милети, бискупу шибенскоме, који у име приморских бискупина честита овако новој влади федералне државе Хрватске. Изразаје захвалност свим нашим храбрим борцима Народна-ослободилачке војске са својим прослављеним вођом, народним херојем, маршлом Јосипом Брозом Титом.

Затим је говорно замјеник епископа далматинског, прота Милан Маџура, који каже да нам је данас сватуко сунце слободе за којом смо толико уздицали. Данас је проглашене прве праве народне владе Хрватске. Ми свештеници — каже прота

ДУШАН ЧАЛИЋ
министар трговине и опскрбе

Милан Маџура — не смијемо остати окрштених руку. Ми морамо радити на обнови наше земље и морамо створити нов живот. Истина је да су се многи свештеници изневјерили народу и нису му остали вјерни. Одлачили су се, отуђили се, народним непријатељима. На жалост и на велику нашу срамоту послушки су окупатору на штету свога народа. То је једна од најдирнијих странаца у нашој народној историји. Могу да увјерим вас, који сте сада претставници ново образоване владе, да ћемо јој бити на помоћ, јер знам да нисте дошли да владате него да служите народу.

ОДЛУКА О НАРОДНОЈ ВЛАДИ ХРВАТСКЕ

Претсједништво Земаљског антифашистичког вијећа народног ослобођења Хрватске на темељу чл. 4. Одлуке о Земаљском антифашистичком вијећу народног ослобођења Хрватске, као врховном законодавном и извршном народном претставничком тијелу и највишем органу државне власти федералне Хрватске донијело је на својој изванредној сједници одржаној 14 априла 1945. у Сплиту ову

ОДЛУКУ О НАРОДНОЈ ВЛАДИ ХРВАТСКЕ

Чл. 1. Народна влада Хрватске је највиши извршни и надлежни орган државне власти у Хрватској.

Чл. 2. Народну владу Хрватске именује Претсједништво Земаљског антифашистичког вијећа народног ослобођења Хрватске. Народна влада Хрватске одговара и полаже рачун о свом раду Земаљском антифашистичком вијећу народног ослобођења Хрватске, односно Претсједништву.

Чл. 3. Народну владу Хрватске сачињавају: Претсједник владе, два потпретсједника владе и министри: унутарњих послова, правосуђа, просвјете, финансија, индустрије и рударства, трговине и опскрбе, пољопривреде и шумарства, социјалне политике, народног здравља, грађевина, обалног поморства, риболова и локалног саобраћаја.

Чл. 4. Претсједништво владе постоји као посебно надлежство.

На челу Претсједништва владе стоји претсједник. За случај спријечености претсједника замјењује један од потпретсједника.

Чл. 5. Претсједник владе и министри руководе пословима појединих грана државне управе уколико исти не спадају у надлежност владе демократске федеративне Југославије и њених министара.

Чл. 6. Уредбе, наредбе и упуте доноси влада Хрватске на основу закона Антифашистичког вијећа народног ослобођења Југославије односно

његовог Претсједништва и закона Земаљског антифашистичког вијећа народног ослобођења Хрватске односно његовог Претсједништва као и на основу уредаба, наредба и упута владе демократске федеративне Југославије, а министри још и на основу уредаба, наредба и упута владе Хрватске и на основу рјешења појединих министарстава демократске федеративне Југославије, уколико се ради о пословима, који спадају у надлежност владе демократске федеративне Југославије.

Чл. 7. Министри народне владе Хрватске имаду право присуствовати засједању Земаљског антифашистичког вијећа народног ослобођења Хрватске, односно његовог Претсједништва.

Чл. 8. Сваки вијешник Земаљског антифашистичког вијећа народног ослобођења Хрватске има право упутити народној влади и министрима питања. Народна влада и министри су дужни одговорити на такво питање усмено или писмено, најкасније у року од пет дана.

Чл. 9. Код ступања на дужност чланови Народне владе Хрватске полажу пред Претсједништвом Земаљског антифашистичког вијећа народног ослобођења Хрватске заклетву:

»Заклињем се чашћу свога народа, да ћу вјерно и неуморно служити народу, да ћу своје дужности вршити савјесно и предано, чувајући и бранећи слободу и независност, братство и јединство свих народа Југославије и све остале тековине Народне ослободилачке борбе за напред федералне Хрватске и демократске федеративне Југославије.«

Чл. 10. Одредбе о организацији и дјелокругу појединих министарстава прописат ће се посебно.

Чл. 11. Ова одлука ступа на снагу одмах.

С п л и т, 14 априла 1945.

Претсједник:
ВЛАДИМИР НАЗОР с. р.
Тајник:
ДУШАН ЧАЛИЋ с. р.

Објављен је закон о измјени новчаница

Допуштен је закон о повлачењу окупационих новчаница: српског динара (Недићевог), лева, албанског франка (лека), пенга, куне и талијанске лире.

Замјена окупационих новчаница на подручјима, на којима су оне законско средство плаћања, врши се по слиједећим курсевима: 100 тзв. српских динара (Недићевог) за 5 динара Демократске федеративне Југославије (ДФЈ), 100 куна — 2 и по динара ДФЈ, 100 лева — 10 динара ДФЈ, 100 албанских лекова — 5 динара ДФЈ, 100 франка — 2 и по динара ДФЈ, 100 талијанских лира — 30 динара ДФЈ, 100 пенга — 100 динара ДФЈ.

Приликом замјене подносиоцима окупационих новчаница, које су законско средство плаћања на одреденом подручју, исплатиће се одмах у готову протувриједност положене суме до износа од 5.000 динара ДФЈ. За положене суме код којих протувриједност износи преко суме из предњег става исплатиће се одмах у готову само износ од 5.000 динара ДФЈ, а подносиоцима ће се издати потврде на укупне положене суме исплативе у року од 3 мјесеца после извршене замјене. Ове потврде гласе на име подносиоца и не преносиве су. Државним надлежствима исплатиће се протувриједност читаве готовине, која је код њих затечена приликом замјене, а њихово је власништво, с тиме да ова надлежства приложе значајан акт односно изјаву о власништву те готовине.

Окупациони ковани новац остаће до даљег у оптицају и примаће се по курсевима наведеним у члану 3 овог закона.

Обавезе настале послје 18 априла 1941 године у било којој окупационој валути, имају се од првог дана замјено окупационих новчаница

измијенити динарима ДФЈ, а по курсевима замјене.

Сви полози у окупацијским новчаницама у било ком износу, услјед којих настаје потражни однос према новчаним заводима као на пр. потраживања на основу улога на штедњу, текућим рачунима, жиро рачуна и сл. насталих послје 18 априла 1941 године имају се обрачунавати по курсевима замјене наведеним у овом закону. Овим потраживањима може се располагати највише до износа од 5.000 динара ДФЈ. За случај да једно лице код једног новчаног завода има више потраживања, иста се, спојена у једну цјелину, имају сматрати једним потраживањем. За случај да једно лице има више потраживања код више новчаних завода, оно може располагати потраживањем само код једног новчаног завода. Лице, које је на неком мјесту замјене извршило замјену окупацијских новчаница, може располагати својим потраживањем код новчаног завода само за разлику између односа примљених новчаница ДФЈ и износа од 5.000 динара ДФЈ. Сваки прекршај прописа овог закона повлачи за собом потраживања у корист државе благајне.

Све ове обавезе, настале у старим југославенским динарима послје 18 априла 1941 године, сматрају се насталим у оној окупацијској валути, која је била законско средство плаћања на подручју, гдје је обавеза настала, а по курсу по коме је извршена замјена новчаница старог југославенског динара за окупацијске новчанице.

За извршавање обавеза насталих у старим југославенским динарима прије 18 априла 1941 године закључно, без обзира дали су оне претворене у одговарајућу окупацијску валуту за то подручје, у којем су неизмирене до објављивања овог закона, проглашују се мораторијем.

Југославенска армија брзо напредује

Након што су пробиле јако утврђени сремски фронт и на јуриш заузеле и ослободиле Винковце, Осиек, Вуковар, Валполо и Жупању, трупе Југославенске армије у својим офанзивним операцијама ослободиле су већи дио Славоније. Ослобођена су многа мјеста међу којима: Доњи Михољцац, Нашице, Ђаково, Стризивојна-Врпоље, Мославина, Трново, Обрадовици, Зденци, Ораховица, Чачинци, Дазлук, Газије, Кутјево, Чаглин, Кула, Пореч, Латинавац, Рушево, Ивановци, Слободна Власт, Трнава, Андријевици, Свилај, Среданци, и већи број других мјеста.

У свим овим операцијама непријатељски губици износе неколико хиљада погинулих и заробљених војника и официра. Потучене су 41 и 11 њемачка, 3 и 12 Павелићева дивизија и већи број самосталних њемачко-уштакских формација. Заплијењене су велике количине оружја и разног другог ратног материјала.

У овим борбама истакле су се пјешадијске, артиљеријске, тенковске инжењерске и коњичке јединице под командом генераллајтнанта Пене Дапчевића, генераллајтнанта Косте Нађа и генералмајора Милутина Мораче. Знатну потпору нашим јединицама пружиле су бугарске трупе, на сектору ријеке Драве.

Наша авијација пружа изванредну помоћ нашим трупама у овим великим офанзивним операцијама.

Након огорчених борби у долини Босне наше трупе ослободиле су: Завидовић, Маглај, Добој и Дервенту и настављају гонење непријатеља према Броду, гдје ће се ускоро спојити са јединицама славонског фронта.

Настављајући офанзиву у Лици Хрватском Приморју наше трупе ослободиле су: Огулин, јако непријатељска утврђена упоришта Тројврх и Војновац, те Тоуљ и Горње Дубраве на жељезничкој прузи Огулин—Карловац. У Хрватском Приморју заузет је град Бакар, пристаниште и Цриквеница. Жестоке борбе воде се за Краљевицу која је окупљена. Уз помоћ наше морнарице ослобођен је оток Крк.

У свим овим операцијама непријатељ је претрпио велике губитке у људству и материјалу.

У Словенији у току су жестоке борбе на подручју Топлице—Рог.

Офанзива Југославенске армије успјешно се наставља на свим фронтима.

Југославенска армија ослободила је град Сушак.

Настављајући офанзиву несмањеном жестином на цијелом фронту у Славонији, између Драве и Саве, наше трупе сломиле су упорну одбрану непријатеља и његове напоре да консолидује свој фронт, па су ослободиле градове Брод, Славонску Пожегу и Подравску Слатину, те још велик број мјеста. Непријатељ је имао 2035 мртвих и 1082 заробљена војника и официра.

У Босни у свом надирању на запад наше трупе на широком фронту прелазе ријеку Врбас. У овим бојевима убијено је 600, заробљено 3250 непријатељских војника и официра. Заплијењено је 4 топа, 7 бацача, 52 митраљеза, 49 локомотива, 480 вагона и велика количина другог ратног материјала.

Црвена армија води борбу у Берлину

Након заузимања Беча, главног града Аустрије, у настављању офанзиве совјетске трупе заузеле су на територију Аустрије, сјеверно од Беча град Хистербах, насеља Хаусбурн, Рикерсдорф и много других насеља и жељезничких станица.

Трупе генерала Малиновског напредују према Брну. На територију Чехословачке освојиле су град Иванчицу, водећи борбе сјеверно од града Ходонина заузеле су низ насеља и жељезничких станица.

У огорченим тродневним борбама за мостобран на ријечи Одри и Најси, совјетске су трупе прешле ријеку Најсу и освојиле неколико непријатељских упоришта. Трупе генерала Жукова удаљене су од Берлина око 40 км.

На Балтику након освојења Кенигсберга у бојевима који су вођени за уништење остатака њемачких група, које су одбачене у луку Пилао, заробљено је много непријатељских војника и официра и разног ратног материјала. Нарочиту активност показала је авијација балтичке флоте на непријатељско бродовље и транспорте на поморском сектору и у луци Пилао и притом потопила 8 транспортних и више других разних бродова.

Јединице Црвене армије воде борбе у предграђима Берлина и артиљеријом туку центар Берлина.

Савезници заузели Штутгарт

На сјеверозападу Њемачке савезничке трупе освојиле су Лајпциг и Хале и избиле на доњу Лабу и угрозиле Хамбург. На јужној линији америчке снаге заузеле су више од половине Нириберга. Трупе генерала Патона прешле су чехословачку границу и налазе се на путу за Карлове Вари, и удаљене су 150 км од Прага, главног града Чехословачке.

Од дана савезничког искрцавања у Нормандији до сада заробљено је преко два милијуна Нијемаца, а то износи преко 10.000 заробљеника сваког дана.

Француске трупе заузеле су град Штутгарт и Фрајбург. Док битка бјесни у Берлину град је заобијен са југа. Америчке и совјетске трупе удаљене су свега 40 км једне од других.

Савезници ушли у Болоњу

Трупе 5 и 8 савезничке армије ослободиле су град Болоњу. Сада су Нијемцима пресјечене све линије за отступање, осим правца за Ферару који је јако угрожен. Савезничке снаге налазе се 12 км јужно од Фераре. Болоња није претрпјела велике штете.

СПОРАЗУМ ИЗМЕЂУ СССР И ЈУГОСЛАВИЈЕ ЈЕ ГАРАНЦИЈА МИРА

Споразум о пријатељству, узајамној помоћи и посљератној сурадњи, склопљен 11 априла о. г. између СССР-а и нове — Титове Југославије, само је израз резултата и потврда историјских стремљења наших народа, за савезом и братском сарадњом са славенском мајком Русијом. Он је дошао као круна признања наших народима за надчовјечанске напоре, страдања и извојеване херојске победе, у овом ослободилачком рату. Овај споразум већ је дуго живио, растао и бујао у душама напредних елемената југославенског народа и морао је, уз пркос свих реакционарних потхвата разних владајућих клина старе Југославије, бити једном коначно остварен. Историјски, и развојни пут наших народа до овог споразума, био је дуг, тежак и напоран, склопан са много самопријегора, одрицања и жртава. Наши народи су с њим од раније живјели и он с њима, и у срцу га носили да га сада још јаче испоље и потписом истога као међународног акта, са циљем, да још више продубе пријатељске и братске односе двају славенских народа. У темеље овог споразума узидате су кости најбољих хероја Совјетског Савеза и јуначких синова наших народа. За чврстину овог споразума измијешала се братска крв јуначких бораца наших народа. Овај споразум прокушан је и проверен прије његовог потписа на безброј јуначких подвига наших бораца и зато нам је сада у часу његовог остварења тако снажно уздрхтао срца и постао милији и дражи. Он значи за наше народе све. Значи трајну и братску повезаност за сва будућа времена. Он за наше народе значи крајчење рата, тегаба и патњи. Ми смо га потписали у часу кад фашистичке звијери липсавају у својој јазбини. Потписали смо га у часу када пруска војничка империјалистичка чизма силази с позорнице у овом рату, да у том моменту, по њој ударимо још тако снажно и одлучно, да се она не може више никада повампирити, и да јој више никада не падне на памет било какви империјалистички, агресивни, ратни потхвати на слободу наших народа. Овај споразум је већ сада, прије свршетка рата, брана против будућих евентуалних ратних потхвата. Наши народи желе себи већ сада осигурати будући мир и омогућити рад на посљератној изградњи и обнову наших земаља. Дотући једном коначно њемачку ратну машину значи омогућити свим слободољубивим народима миран живот и рад на привредној и културној изградњи. Овај споразум значи потврду тековина наше ослободилачке борбе. Он је гаранција етничких граница демократске федеративне Југославије, за које су се борили и лили своју крв хероји Црвеноармејци и јунаци наше Југославенске армије, уз помоћ великих Савезника и цијелог слободољубивог човјечанства. Борци наших армија, раме уз раме настављају борбу до коначног пораза Њемачке, заједно са савезничким снагама, да утучемо њемачку фашистичку звијер у њеном брлогу и докрајчимо рат, и тако чврсто повезани, да у братској сурадњи са свим демократским и слободољубивим снагама свијета чувамо дјело изградње свјетског мира, за сва будућа времена.

У Берлину се воде уличне борбе

Према најновијим вијестима, Црвена армија освојила је 16 предграђа Руски тенкови надире према средишту града и стигли су до Бранденбуршке капије.

Савезници са запада напредовали су толико да се очекује сваки час састанак Црвене армије са савезничким предњим трупама.

Одлазак маршала Тита из Москве

16 априла отпутовао је из Москве маршал Тито у пратњи министара М. Власа, М. Петровића и Б. Андријана. На колдовору су маршала Тита и пратњу испратили замјеник претједника Совјета народних комесара СССР и народни комесар ванских послова СССР, В. М. Молотов, замјеник комесара ванских послова СССР, А. В. Виницки, начелник Генералштаба Црвене армије, армијски генерал А. И. Антонов и други представници војних и цивилних власти.

На колдовору су били присутни: особље југословенске амбасале на челу са отправником послова Р. Николарићем, амбасадори: УСА, Пољске Републике, Велике Британије, Кинеске Републике, Норвешке, Грчке, Белгије, Мексика, Италије, посланици: Монголке народне Републике, Етиопије, Египта, Шведске, Луксембурга, представник Бугарске, отправник послова Чехословачке Републике, Канаде, Турске Републике, Аустрије, Костарике, свјетски посланства Француске Републике и др.

Заједно са маршалом Титом отпутовали су, совјетски амбасадор у Југославији Садчиков и начелник совјетске војне мисије у Југославији, генералмајор, Киселов.

Маршала Тита прате шеф протокола НКВП СССР, Молочков, начелник одјела за ванске односе народног комесаријата одбране, генералмајор, Кутузов и начелник војне мисије Југославије у СССР генераллајтант Р. Приморац. Приликом испраћаја постројања је почасна чета и отворене су државне химне Југославије и Совјетског Савеза. Жељезничка станица била је испуњена југославенским и совјетским заставама.

Прије свог одласка маршал Тито примио је дописника листа «Краснаја Звезда» и у разговору с њим рекао: да су на територију Југославије, као и на фронту, Нјемци давали најжешћи отпор и да они у Југославији имају прилично велике и добро организоване снаге, које су помоћу Павелићевом војском зликоваца који су починили тешке злочине против народа и знају какова их казна чека. «Тешком борбом треба да заузимамо сваки заселак и сваку стопу земље. Међутим операције наших јединица успјешно се развијају. Ми смо започели главну офанзиву и Нјемци и њихове стубове, павелићеве војници, узалудно се боре, јер је њихов слом близу. Према мојој оцјени за мјесец, мјесец и по дана, цијела територија Југославије биће очишћена од непријатеља. Ми не мислимо да зложимо оружје послје ослобођења Југославије. Југославенска армија наставиће борбу на страни Црвене армије и Савезничких трупа до потпуног слома Њемачке. То је наш задатак и ми ћемо га извршити до краја.» — рекао је маршал Тито.

На питање дописника о перспективама развоја Југославенске армије, маршал Тито је одговорио: «Да би учврстили побједу извјезику обилно проливиеном крвљу, да бисмо осигурали својој земљи мир, потребна нам је јака војска. Ми смо поставили себи за циљ, да створимо ту армију, водећи углавном рачуна о великом пространству наших морских и суходоземних граница. Наш народ не ће да се понови катастрофа. Ми постављамо себи задатак да снабдијемо нашу армију првокласним материјалом.» «Наш народ зна, да је нашу домовину спасила народно-ослободилачка војска и он ће учинити све да ова војска буде јака и способна за борбу.»

Говорећи о перспективатној Југославији маршал Тито је подвукао, да је нова Југославија права демократска земља. «Наш најважнији принцип је једнакост и братство народа. Послије ослобођења цијеле територије одржаће се избори за југославенски парламент. Народ ће одређити облик владавине какву жели. Велики народ неће монархију. То потврђује огроман број писма која ми долазе из свих крајева земље.

Говорећи о перспективама за обнову Југославије маршал је рекао: «Намученој и порушеној Југославији

потребна је помоћ. Тешко је претставити до које је мјере наша земља уништена. Читаве области су порушене. Може се путовати данима по Црној Гори, Далмацији и Лпци, а да се не наиђе, дословно, ни на једно село. Сва мјеста су била поплавена, а њихови становници приућени да напусте своје домове и евакуи се у ровове. Ми имамо да извршимо огроман рад на обнови земље, али смо увјерени да ћемо тај задатак испунити. У првом реду ми рачунамо на Совјетски Савез, који је већ почео да нам помаже. Нама је потребна такође помоћ и других Савезника, а нарочито Америке. Италија треба да надокнади штете, које су њене трупе починиле у на-

шој земљи. До сада нам још ништа није надокнађено. Југославија је претрпјела огромне губитке у току рата и ми хоћемо да обновимо земљу само пријатељском помоћу свих народа, који су настали у Југославији и енергичној помоћи наших Савезника.»

На крају маршал Тито подвукао је дубоке утиске које је на њега учинило срдцама и топло пријем, на који је наишао свуда, код совјетског народа за вријеме свога боравка у Совјетском Савезу. «Ми смо наизмањили на сваком кораку на доказе љубави према Југославији, а то је за нас велика награда и велика радост.»

Нови претједник САД наставља Рузвелтову политику

У Бијелу Кућу у Вашингтону стижу многобројна саучешћа из свих крајева свијета, поводом смрти претједника САД Рузвелта.

Рузвелт је изабран за претједника САД 1932 године. У току свјетске економске кризе, Рузвелт је провело «нови курс», који је имао сврху, да се ограничи власт монопола и побољшају социјалне прилике широким народних маса. Као један од првих својих циљева, он је 1933 године успоставио редовите дипломатске односе са СССР.

Одмах након вјероломног нападаја Њемачке на СССР, Рузвелт је дао израза осјећајима симпатије америчких народа за Совјетски Савез, а између САД и СССР закључени су споразуми, који су регулисали набавку оружја и друге робе.

Заједничка борба против крваве њемачке хитлеровске агресије окупила је у борбени савез три велике силе: Совјетску Унију, САД и Вјетгелску. Данас кад је побједа над хитлеровском Њемачком питање од само неколико дана, виде се јасно резултати уске сарадње међу савезницима чија је горљиви престапа био Рузвелт.

До последњег часа Рузвелт је остао вјерни поборник развоја и јачања совјетско-америчког пријатељства. То нам најбоље свједочи његова изјава у јануару о. г.: «Ми не можемо заборавити херојску одбрану Москве, Лењинграда и Стаљинграда, ни гигантски опсег офанзивних руских операција 1943 и 1944 г., које су довеле до уништења огромних њемачких армија! Ми не омијемо никада заборавити у будућности да ми имамо пријатеља који ће с нама радити такође и у току периода мира, као што се је с нама борло за вријеме рата.»

Покољни претједник Рузвелт био је истински поборник организације мира и сигурности. Он је придавао огромни значај изградњавању планова за будући облик међународне сигурности. Свиња је позната његова велика улога у радовима конференција Техерана и Крима, које имају историјски значај, гдје је лични додир између вођа трију великих држава толико придонио међусобном схваћању и зближавању Савезника.

СРБИ СЛАВОНИЈЕ СПРЕМАЈУ СЕ ЗА ПРВИ КОНГРЕС СРБА ХРВАТСКЕ

Међу српским народом Славоније влада велико занимање за Први конгрес Срба Хрватске. У свим крајевима одржавају се општински избори на којима су изабрани делегати за предконгресне конференције.

На општинском збору у Кусоњама тајник котарског НОУ-а Пакрац Милан Анђелић-Галеб изнио је значај бирања делегата и значај одлука Главног одбора Срба у Хрватској, који ће дјеловати унутар оквира НОУ-а.

У своме говору он се осврнуо на рад реакционарних класа за вријеме старе Југославије, који је довео српски народ до тешке несреће 1941 године. Говорио је о злочиначком настојању реакције, која током цијеле народно-ослободилачке борбе настоји да унесе раздор међу нашим народима.

Послије бирања делегата српски народ те општински послао је са овог збора телеграм другу Титу

На општинском збору у Кукуњевцу, члан Обласног НОУ-а за Славонију, ратар Никола Алићановић, у свом говору наглашава је равноправност коју у нашој новој народној држави уживају Срби и велике жртве, које је српски народ дао за ослобођење домовине. Он је позвао српски народ да чува и гаји јединство Срба и Хрвата, ту највећу тековину наше борбе.

На свим осталим зборовима у Суботској, Обријежу, Бучју, Цепању, Лучицима, Подерцу, Стријежевцима и другдје, Срби Славоније су на демократски начин изабрали делегате, најбоље своје синове.

Први мај - државни празник

Већ дуго низ година радничка класа слави Први мај као међународни празник радничке класе. Али пошто радничка класа најбоље изражава тежње и свега осталог радног и поштеог народа њен празник постао је уједино и празник братства и солидарности народа уопште.

У годинама прије овога рата, на дан Првога маја, радници наше земље, излазили су на улице и са осталим нашим најпредним свијетом манифестирали братству наших народа, упозоравали на фашистичку опасност. Али несародни режими, који су тада гласили напу земљу, за те родољубиве позиве и упозоравања, промијенили су по нашим улицама крв раднога народа. Они су забрањивали и у крви утапљали прославу међународног дана родољубивих људи. Окупација наше земље од фашистичких, империјалистичких разбојника била је припремљена извршном издајничком политиком. Припремили су је они, који су се оглушили о првомајске позиве наше радничке класе.

1941 година, данти фашистичке наједе на нашу незахтијену земљу, допјели су страховите муке свима нашим народима, а готово српском народу у Хрватској, која је био изолован немилосрдном уништењу од усташких кољача. Али дошао је спас и то са стране оних које се пред народом клеветало и прогњавало.

Војска радника и сељака, Црвена армија новела је херојску борбу против наших заједничких непријатеља. Њеној земљи, братској славенској Русији, на коју су наши народни непријатељи, несародни режими бацили кроз 20 година владавине, море лажи и злочиначки оптужби, освјетљала је она својом борбом лево право лице.

Поштена и мудра стаљинска политика ујединила је цио поштени свијет за борбу против фашистичких поробљивача. Створена је моћна антифашистичка коалиција.

Први мај 1941 године био је бојни позив наше радничке класе, преко Комунистичке партије, свима нашим народима, на оружани устанак, на борбу за слободан живот. Тај позив спасио је српски народ у Хрватској од потпуног уништења. Захваљујући том светом позиву створена је наша народна армија, искоравено братство и јединство наших народа, створена наша народна демократска федеративна Југославија, са народном владом и нашим народним вођом, првоборцем радничке класе, са маршалом Титом на челу.

Наша домовина служи као примјер поробљеним народима Балкана и Европе како се треба борити за слободу. То је у првом реду заслуга наших сељака и радника, славне Комунистичке партије, преко које је народ подигао у нашој земљи високо заставу слободе, братства и солидарности.

Овогодишња прослава Првога маја биће прослава у борби искоравеног братства свих наших народа и свих осталих народа, која се боре против фашизма.

Ове године Први мај биће зајаста дан радости, али нам поставља и једну особито важну обавезу. Као што је у годинама прије рата и у досадашњим годинама борбе Први мај био позив за мобилизацију свих снага за фронт, тако је ове године тај дан позив на ударнички рад на свестраној обнови наше опустошене земље.

Да достојно дочекамо и прославимо овогодишњи Први мај потребно је да још јаче, са новим полетом и одушевљењем мобилизирамо све снаге за докончање борбе, да уложимо све за што бржу и бољу обнову наше домовине.

Пленум Главног одбора Јединствених синдиката на својој сједници, одржаној 1 априла о. г. на којој је поред осталог друг Шољарић подлио реферат о прослави Првога маја, долио је слиједућу резолуцију:

1. да се 1 маја 1945 г. не ради у цијелој Југославији и да се тај дан прогласи државним празником. Да се на дан 1 маја у цијелој земљи о-

држи митинзи, манифестације и свечане академије са синдикалним и националним заставама, транспарентима и рефератима;

2. да се све синдикалне организације повежу с осталим антифашистичким организацијама ради заједничке прославе 1 маја као општег и народног празника;

3. да се од 20 априла до 1 маја одрже у свим подuzeћима састанци радника и намјештеника, на којима ће се одржати предавања о значењу Првога маја;

4. да се у свим подuzeћима међу радницима и намјештенцима организирају под руководством синдиката петнаестодневна натјечања у раду и дисциплини, у повећаној производњи, уштеди у радном времену и материјалу и побољшању квалитете рада и слично;

5. да све синдикалне организације у заједници с осталим антифашистичким организацијама формирају одборе који ће организовати првомајску прославу. Ови одбори требају израдити детаљан програм и план прославе Првога маја према локалним приликама;

6. да се формира Централна комисија при Главном одбору од најмање 5 другова, која ће израдити првомајски проглас за раднике и намјештенике Југославије, тезе о реферату о значају Првога маја о. г. и опширне овогодишње првомајске пароле. Као основне првомајске пароле плenum усваја:

«Живио Први мај, општенародни празник борбе и рада Југославије!»
«Првомајско такмичење у производњи нека буде нови потстрек за што бржу обнову наше земље!»

«Обрадио сваки комад земље, како би опскрбили нашу армију и осигурали прехрану народа!»

«Појачајмо будност према свим непријатељима нашега народа и наше народне државе!»

«Ударничким радом у позадини појачајмо борбену снагу наше армије, а тиме и коначно ослобођење Југославије од окупатора!»

«Чинимо највеће штедне у радном времену и материјалу!»

«Успоставимо што прије нормалан саобраћај на комуникацијама и редован рад наших подuzeћа!»

«Живјело јединство радничке класе и братство свих народа Југославије!»

«Живјело борбено јединство свих славенских народа!»

«Живјели наши велики Савезници Енглеска, СССР и Америка!»

«Живјела међународна солидарност и јединство радничке класе!»

«Живјела Југославенска армија — ослободитељица нашег народа!»

«Живо вођа и учитељ наших народа маршал Југославије друг Тито!»

«Живо друг Стаљин, велики стратег ослободилачког рата!»

«Живјела Савезничке армије!»

«Живјела Црвена армија, носилац највећих терета у овом рату!»

«Живјели јединствени синдикати радника и намјештеника Југославије!»

«Учинимо све напоре, да се ослободилачки рат што прије ч што успјешније заврши!»

«Живјела Комунистичка партија Југославије, организатор и руководиоца великог ослободилачког рата Југославије!»

Пленум је долио у вези с прославом Првога маја и неколико посебних одлука:

1. да се унутри поздрав и позив радничкој класи и цијелокупном напаленом народу на још неузлабођењем територију, нарочито у Хрватском Приморју и нашој Истри.

2. да се имена свих другова и другарница, који се истакну у напједственим утакмицама у вези с прославом Првога маја о. г. истакну кроз сва наша агитациона и пропагандистичка средства.

3. да се тражи од народне владе, да се уведу првомајска одликовања, која би се подјелјивали ударничким на раду при обнови наше земље.

На крају је изабрана комисија при Главном одбору која ће вршити све даљње потребне мјере за прославу Првога маја о. г.

У ОСЛОБОЂЕНОМ ГОСПИЋУ

Преко Госпића прешао је вал народних бораца и све оно што је бучно труло, неваљало и покварено очистило, одавно у неповрат. Госпић је почео нови живот.

Још су се чули рафали шараци и митраљеза, владавана су посљедња гнијезда усташког штора у граду, а већ од Билега кретала се је повррка људи према Госпићу, свати по свем послу. Кораца су на били журило, а очи упрте у дим и пламен који се дигао из града. Ишли су они да спасе што се још да сачува, да заштите град од пропасти коју су му усташке намјерени чинили са знатижељом око себе посматрао трагове борбе.

— Ено их, где су платили платом крвљу за своја злодела, — примјетно је један човјек из поворке, показујући лекцију усташких жештина међу жидом на улазу у Билајску улицу.

— Све ће њих стићи таква судбина. — додао је други у разговор се наставило даље о Госпићу, о крвавим борбама око њега, о провлачењу кроз усташке страже и патроле и о усташким звјерствима. Свако је имао по неку злу успомену у вези с Госпићем.

Стижемо до блокаде, до зидова подигнутих преко цесте, бодљикаве жице и утврда којима су фашистички љешинари мислили зауставити бујницу народног гнева и освете. Ништа нас ту не зауставља. Улазимо у сам град. Покрај кућа стоје групе наших војника, јели су свој јутарњи оброк, а педалеко њих у уличном блату лежала је прегуљена поглавничка слика. Нико није ли помислио да ју згази, да на стлци искачи своју мржњу према том одуром стоту. Обилазили су око ње с презиром, као око нечег кривога и злог. Једног дана исто тако лежала је у уличном блату и поглавничко труло, а људи ће обилазити око њега с одвратношћу, као према узрочнику свих зала и невоља претрпјелих у нашој борби. Из по куте куће на моменте избија млаз пламена, то је чин усташа извршен у њиховој ледајажљивој жељи, за уништавањем. На брзину извлаче се из њих још неопштећени предмети. Много је ту опљачканих народних имовине, све ће то требати нашем огољелом народу. На свакој кући Госпића видиш по неколико усташких парова, којима су они заваравали становништво. Но у неким су и истину погодили. Паролама: »Простено је свима, само није издатицама!« и »Тито је наш гробар!« — погодили су усташе свој усуд. Њима као изајидницима неће изпади бити простено, и задњи ће бити уништен. То ће учинити Титови јунаци.

Даље, у центру града на улици леже трупа тенковима прегажених усташа. Уз сам зид куће лежао је њеж једног дјечака, ситног и слабог, готово још дјетета. Пао је он жртвом усташке насилне мобилизације. Међу таквим недушним створењима хтјели су усташки разбојници да скрију себе, своје крволоство, и да се у маси таквих присилно мобилизационих изгубе и остану некажљиви. У том циљу запалили су и зграду Окружног суда и казину са 45 затвореника, свједоке њихових подвљалних злочина, који су у збуи крпели много тога о њиховом звјерском раду. Запалили су зграду, уништили су папир, али своја звјерства ипсу избрисали. Остала су она дубоко усјечена у памети народа Лице, а њихово сјеме уродило је плодом мржње и освете, која је сто и извршена.

По улицама видиш углавном војску, тек по који цивил. Колоне камиона, тенкова и моторизоване артиљерије пролазе, иду на север, журе се, посећу слободу, нови дан, нови живот још поробљеним крајевима. На другом крају града група наших бораца извлачи из скровишта једног усташу. Пушка му је још у руци, не даје отпора, а како каже, тј је он чак ли пуцао, али у страху заборадио је да извади метак из циљеви. Зашто га је спремно, кад није мислио да пуца? Да, такви су и сви. Док пред њима стоје помоћни

старици и нејака дјеца, нико јасно, нико храбрији од њих, а кад их »лотјериши до дувара« бескичмењачки плазе. Из околице града наши борци врло често приводе колоне заробљеника, ухваћене у ликвидацији непрјатеља при повлачењу.

На улицама се појављује све више цивила. Виде они да су их усташе четири године гдно варале. Први страх је прошао и на лицу им се види оемјех задовољства. Но још су као онамуњени, не вјерују да ће за тако кратко вријеме нестало свега оног зла и несреће. Има их међу њима који ипсу изашли двије или три године из куће, и тад, сијајући се од задовољства и среће, одлазе у посету својим пријатељима који су исто тако патили затварањем и мучени. Дирљиви је то сусрет. Као да су дини и по године једини живијели у Америци, а други негдје далеку у Азији. Наравно, таква свечана посјета не може бити без дарова. То је знак најбоље, знак саучешћа у заједнички проведеним патњама и невољама. Госпићани су с радозналостићу посматрали партизане. Ипсу они имали никад прилике да их виде, а од усташа су о њима чули само најгоре. Још за вријеме борбе нестрпљиво су они очекивали кад ће се појавити партизани. Из подрума и ситуационих заклопа очекивали су они њихов долазак и кад су се први појавили радосно су их поздрављали. С интересовањем су прилазили, чудили се како су партизани добро обучени и једно бијели крх. Нарочито су прилазили нашим тенковима, разговарајући с њима да се увјере да су то људи из наших крајева. Није то ни чудо. Госпићани су

провели четири године под усташком страховладом, под утједајем немале прљаве пропагандистике политике. Кад су тако на лицу мјесега са стварним и опипљивим доказима демаскирали усташку работу, кад су разголитили сву лаж њихове подле пропаганде, њихова лица озрнула су се срећом и радосношћу. Нестало је страха и стрепње обесправљеног човјека, у њима се појавило нов, слободан и самоуверен човјек, свјестан својих дужности и својих права.

Већ и народна власт дјелује. Поушмају се зграде бивших усташа, замуштене трговине и остало. О свему се води рачуна, ишта не смје пронасти. Привремени Градски НОУ води рачуна о смјештају зграда, излази у сусрет војсци и пољацима и милом стварима. Ватрогасна команда жури да гаси запалене куће, да спасе град од пожара. Воловод функционисао у реду. Електрични водоси исправљају се и већ у једном дијелу града гори електрично свијетло.

Други дан на вече у сали Градског НОУ-а музика чиније даје концерт. У Капажи се одржава велики збор коме присуствује преко 1500 особа. Скупило се и старо и младо да га одушка својом радости. На збор се долазило у великим бројима. Поворка из Личког Новог, говорка братства и јединства у којој су корачали загорљени браћа Хрвати и Срби. Новљани и Дивосељани, била је највеличанственија. На челу поворке поносно је носио заставу 72-годишњи старац Иван Мусић. Госпић се укључио у колотеницу народно-ослободилачке борбе, у њему почиње нови живот.

Тошо Драгњић

Билогора и Подравина помажу народну војску

Билогора је уска али дугачка шума (густа шикара), која се протеже од Пчелина-Сухопоље па све до Калника и даље. Ова шума је у најтежим непријатељским офанзивама спасила много партизана и остало цивилног пуцаства. Кад је год била непријатељска офанзива, народ Билогоре прикључио се својој војсци, тако да би се пробијали окупа са батаљонима из Билогоре до Папука и Кридије и обратно, а чим би непријатељ прошао, народ се опет враћао из Билогоре у своја села, где би наплазило на страховите призоре: поплаћене куће, све уништено, благо отјерано. Народ Билогоре ип то не може устрашити. Он и даље остаје вјеран својој војсци, те и даље даје све од себе и заједнички са војском подиже на гарнизима поплаћених кућа шаторе или бараче, да се склоне. Непријатељ је чешће пута упадао у Билогору, где је сваки пут поново уништио и поплаћено бараче, али народ све јаче и упоритје помаже своју војску. Можемо узети као примјер, кад је године 1943 у мјесцу марту, била велика непријатељска офанзива из Славоније, када су наше јединице биле отежане од села која су се налазила испод Папука, Псуња, Врлог, Камена. Снабједивање са храном било им је онемогућено, али у тим тешким моментима народ Билогоре, сва села српска и хрватска, су устала да пруже помоћ у храни својој војсци, која се налазила у Славонији на Папуку, Врани Камени. Нарочито су се истакла у печењу круха села: Далчевица, Лончарица, Баковиц, Јесешич, Турчињци Поље као и многа још друга. Свако се од њих међусобно такмичило које ће више круха понети и преко ноћи пребацити на положаје својој војсци. Врло тешко је било вршити пребачај хране из Билогоре у Славонију што је непријатељ имао своја уоришта Ђуловод—Бастаји и Ивалово Село, где су стално крстарили панцири (повози), али ип то није ништа сметало народу Билогоре. Сви слојско мобилишу кола тако да би колоне (по 50 кола) кретале натоварене са печеним крухом, масти, грахом и на ступине свиња, као и разног блага те друге хране.

Ову колону хране и блага пратиле су партизанске страже. Команде Билогорског подручја, иако је непријатељ уорино чувао пролаз за Славонију. Сва ова храна је стигла до положаја наших јединица, омогућила да јаче тучу непријатеља и ослобађају поједина села.

Кључ рјешавања свих економских проблема у нашој ратом опустошеној земљи, је успостављање саобраћаја.

Село Кореничани налази се преко пута према планини, а село Брђани се налази преко пруге према Билогори. Ова два села су одиграла велику улогу у извињању кретања непријатеља и спровођења на стотине кола са храном преко пруге. Чак се је дешавало да су спроводили усред бијелог дана, не бојећи се непријатеља, иако се налазило у непосредној близини. Исто тако села око Ђуловца све су дала за своју војску као на пр. село Кривоја, Класа, Лисичине, Кузма, Барци, Зале Грдежа и многа друга. Ова села су од почетка усташке одиграла значајну улогу и у свему су помагала своју храбру ослободилачку војску.

При ослобођењу многих градова Славоније народ још јаче помаже своју војску. Огромне количине хране на добровољној бази прикупљено се за војску. Нарочито су се истакла села котара Вировитице, који је носио побједу у прикупљеној храни, раду и упућивању нових бораца у Југославенску армију. Сада, кад ће наша земља бити сва слободна, народ Билогоре и Подравине даће још више од себе, да би чим прије обновила нашу земљу поплаћену и уништеноу. Сада ће још ударити меч да раде на обнови земље кад су за вријеме окупације давали своје велики удео где је на стотине плугова долазило из Подравине у Белгору орати земљу коју је непријатељ поплаћено и порупио, а сада кад се више не треба бојати непријатеља, треба са пјесмом и радосношћу обрадити земљу и помоћи пострадалим селима, а никада не заборавити своју јуначку ослободилачку војску Југославенске армије.

Капетан Мирно Обрић

Гради се жељезничка пруга Книн - Дрвар

Многе наше жељезничке пруге су током четирогодишње борбе толико уништене да се на појединим дјелима вјештач не може наћи ил једна трачица прага, штии чавао, а неке су од њих употребљаване и као цесте, којима су саобраћала сељачка кола и камиони (на пр. Глина—Грђани).

Има мјеста куља је мекала пролазила пруга, а данас се, то по никаквим вјештачким знацима не може опасити, чак и наспит не постоји више. Такав је случај и са Шипадовом пругом Книн—Дрвар на дијелу Книн—Стрмица, где је велики дио насипа одицјела вода.

Како је Книн повезан пругом нормалног колосјека преко Сплита и Шибеника са морем, а Дрвар Шипадовом пругом узаног колосјека са унутрашњошћу Босне, то је повезивање Книна и Дрвара са жељезничким саобраћајем од огромне важности, јер би се оспособољеном те пруге могла допремати у Босну помоћ, која спаже од УНРР-а, као и производи којих имаде у Далмацији, а потребни су Босни, док би се из Босне изважало углавном дрво, којег у Далмацији не достаје, а неопходно је

потребно за обављање саобраћајних објеката, индустрије, нарочито рударске и подизање кућа.

Претставници ЗАВНОХ-а и ЗАВНОБИХ-а, те војне Области, подузели су све могуће како би се наведена пруга пустила у саобраћај. У ту сврху одржано је неколико састанака и извршен комисијски преглед терена. Дошени је закључак да се »Шипадова пруга« оспособи од Дрвара до Стрмице и недовољна пруга нормалног колосјека Книн—Бихаћ, која иде паралелно од Книна до Стрмице са Шипадовом да се успособи на том дијелу, јер су радови далеко мањи него на Шипадовој пруги, те ће се том комбинацијом пруге нормалног и усотрачног колосјека са претоваром на станици Стрмица — умјесто претовара, који се је прије рата вршио у Книну. — постићи велики успјех у обнови нашег саобраћаја.

Предвиђено је да ће за вршење тог посла требати утрошити 50 милиона динара са 1.200 радника.

Ако се предвиђени план изврши, половином мјесеца маја о г. бље Босна повезана жељезничком пругом преко Дрвара и Книна са морем.

Влада је донијела уредбу о накнади ратне штете

Нема краја у нашој земљи у којем фашистички злочинци и њихови помагачи ипсу оставили своје рушилачке трагове. Поплаћене и порупене куће, државна имања, творнице, рудокопи, веома гасдинства, опљачкана и уништена, то су дјела окупатора за вријеме опог крвавог рата. У неким крајевима наше домовине, још и данас харачи довиља непријатељ, руши и оно посљедње што је том наплаћеном народу преостало после сташких четворогодишњих плачка и оптима.

Да би се утврдило ратне штете које је непријатељ нанео државним установама, организацијама и грађанима Југославије, као и у циљу расподеле пакладе за исте штете, и да би се приврела обнова земље тиме послепила, оснива се Државна комисија за ратну штету. Ова комисија има задатак да прикупи податке о цијелокупној ратној штети у држави, да пријављену штету провјери и процени, да изради илии расподеле ратне штете, да организира рад на прибављању и сређивању података о ратној штети у федералним јединицама, као и да води надзор над овим радом.

По овој уредби за ратну штету сматра се: губитак живота, повреда здравља, уништење и оштећење имовине, које су извршили ратни непријатељи уз помоћ домаћих издајника, без обзира да ли је штета учињена на државној територији или изван ње, и то у вријеме од 6 априла 1941 на до свршетка рата.

Као ратна штета у смислу ове уредбе сматра се и штета на имовини коју је због ратних прилика починила наша и савезничка војска.

Потпуковник Пекић Народни Херој

У претседништву АВНОЈ-а, на свечан начин, предат је орден »Народног Хероја« потпуковнику Душану Пекићу. Свечаности су присуствовали претседник АВНОЈ-а Аугустинчић, секретар Милан Перуничкић и чланови претседништва АВНОЈ-а.

Претседник Аугустинчић предао је високо одликовање другу Пекићу изнесавши његове заслуге у народно-ослободилачкој борби

Примивши одликовање Народни Херој Душан Пекић изразио је захвалност маршалу Југославије Јосипу Брозу Титу и завјетовао се да је

Кад се изврши процјена ратне штете, вољне се тапач евиденција о врсти штете, мјесту где је штета настијела и о оштећењима. По процијењеној штети оштећењима ће се издати потврда о висини штете.

Штета на имовини утврђује се према стању циљева, које су у појединим крајевима важиле на дан 6 априла 1941 године.

Државна комисија за ратну штету састоји се од претседника, највише 10 чланова комисије и потребног броја помоћног особља. Претседника и чланове комисије поставља претседник министарског сајета.

Као органи државне комисије за ратну штету у федералним јединицама образоваће се Земаљске комисије за ратну штету, које ће прикупљати податке о ратној штети, провјерити исте и проценити пријављене штете у дотичној федералној јединици. Државна комисија за ратну штету руководи радом Земаљских комисија, које ће поступати по њеним упутама. Своје задатке Земаљске комисије вршиће преко народних власти у земљи.

Тешак и напоран је задатак ових комисија, јер нема у нашој домовини ни једног заселка где непријатељ није оставио траг своје чламе. Кад се покупе пиром наше земље подаци о ратној штети, свјетска јавност ће се темељито упознати са рушилачким радом фашистичких хорда, а сви они који настоје да стану у одбрану непријатеља наших народа, бити у нашој земљи или вапји, биће за увјек упуткани крвавим бројкама, и подацима о непријатељском харачу и пустошењу по нашој земљи.

увјек спреман на све жртве, за дом и народ, да ће будно чувати тековине народно ослободилачког рата.

Народни Херој потпуковник Душан Пекић је ирвоборац српског народа Кордуна. Родом је из села Међењак, котар Војна. Он је снесао ирви извјештај другу Титу од Главног Штаба Хрватске о операцијама првих партизанских акција у Хрватској. У борбама је био тешко рањен три пута.

На његовом високом одликовању честита му, као своме заслужном сину, дио српски народ Кордуна и Хрватске.

ВАЖНОСТ ПОВРТЛАРСТВА ЗА ОБНОВУ ЗЕМЉЕ

У склопу обнове наше цјелокупне уништене привреде поставља се код нас питање обнове повртларства и његово унапређење, које захтијевају природни услови и економске потребе наше нове државе.

Уз све остале важне господарске проблеме, који нам се намећу као најактуелнији, посебно и значајно мјесто заузима повртларство.

Повртле чини основу на којој почиња здравна људска исхрана; то повртљује свакодневно живот човјечији.

Зато се, у највећем току рата, када је nestaњина хране била свагдашња, почело са оснивањем партизанских вртава на уништеним земљиштима на којима се у великим количинама гајио повртле за потребе болница, дјечјих домова, војних и цивилних установа итд.

Радило се прошлени година, а ради се још више данас, по свим окрузима и областима: Славонији, Срп Хрватској, Валији, Покупињу, Кордуњу, Лици, Хри, Приморју и Далмацији, на укупној површини од неколико стотина јутара. Ради се преко наших НОО-а и свих осталих организација, врши се пропаганда међу народом за узгој поврћа у што већем мјегу, плањавене су и поразидијелне по окрузима велике количине повртлог семена које јам је стигло из Београда и од УНРРА.

сваку, па и најмању површину плодне земље око куће или даљек од ње, даде се врло добро искористити за узгој поврћа и то не само једне врсте, него и по више врста са истог земљишта.

Ако проматрамо мало статистик прошлени година прије рата, морало би нас изненадити, да је наша држава, иако имаде готово сватдје добре природне услове за развијену

продукцију поврћа, уважала из нпоземства веће количине у вријемности од неколико милијона предратних литара. Уважала су се и оне врсте поврћа, којима би се не само могле подмирити наше потребе, него би се чак ике веће количине могле изважати.

Повећање узгоја раног поврћа у Далмацији, гдје за то постоје сви предуслови, затим развијање раног повртларства у неким предјелима Нетре и Хри, Приморја, пренамене индустријског повртларства на еколошко особито цијењених и од тржишне вријемности важних врта, уједињене производних округа са атем или сличним условима производње у заједнички рад, оснивање повртларских задруга, организација брзог и правилног промета, проучавање потреба тржишта и потрошача, депрени чување и транспорт повртларских производа, прерада, сушење и конзервирање домаћих производа итд. све су то тежње које треба да ју у план обнове наше земље.

У нашој држави није се касад повртларство искористило као значајна грана наше пољопривреде. То нарочито вриједи за села многих наших крајева. Зато је изричито потребно да се повртларством заинтересирају сви слојеви народа и да се с њиме, прије свега уизвају сви руководиоци органа народне власти и свих народних организација.

Да се постигне горе речено, треба свим расположивим снагама и што енергичније приступити већ данас, подизању и унапређењу нашег повртларства, јер ми имадемо све увјете за то, да у тој грани нашег народног господарства не заостајемо за другим напреднијим државама.

Инг. Елза Хорват

Манифестације за Народну владу Хрватске

Оснивање своје прве народне владе народ федералне државе Хрватске свуда је поздравно одушевљеним манифестацијама и зборовима. Нарочито је одушевљење показало грађанство приморских градова Сплита и Шибеника. Грађанство Шибеника након формирања народне владе у Сплиту, одушевљено је дочекало долазак чланова народне владе. На поздраве и одушевљени дочек Шибеничана одговорио је претједник прве народне владе федералне Хрватске, Владимир Бакарић: «Велики је то догађај у повијести хрватског народа, у повијести читаве Југославије. То је пријат да у Хрватској Срби и Хрвати имају своју народну владу. Ово је поновни доказ да у Југославији нема повратка на старо, да ће Југославија бити уређена на федеративном принципима. То је нови доказ да је Хрватска стекла слободу и да ће народ одлучивати сам о својој судбини. Ово је влада свих родољубивих снага, влада јединства и братства српског и хрватског народа.» Потом је на шибенској Пољани одржао ми-

тинг у част прве народне владе федералне Хрватске коме је присуствовало око 8.000 људи. Грађанство је носило транспаренте са натписима: «Живјела прва народна влада федералне државе Хрватске! Живјело братство српског и хрватског народа! Живно друг Тито! и др. Ношене су хрватске, српске и савезничке заставе, пјеване борбене пјесме и извикиване борбене пароле.

Радионици и намјештенници ЗАВНОП-а са прилог свог синдикалног састанка послали су прве своје борбене поздраве првој народној влади, поздрављајући је као владу која је израсла из тежке и крваве народне борбе, и обећали, да ће ударнички испуњавати све задатке које пред њих ова влада буде постављала.

Из свих крајева федералне Хрватске стижу извјештаји о одушевљењу народа поволом оснивања народне владе, а и обећања да ће народ свим силама подупријети њезин рад и настојања око што брже економске, културне и привредне обнове наше домовине.

ДОПИСИ ИЗ УНУТРАШЊОСТИ

Сеоски одборник ухапсио три легионара

Приликом ликвидације непријатељског јаког центра Бихаћ преплашени непријатељски војници, којима је случајно успјело побјећи или сакрити се пред нашим снагама, разбежали су се на све стране, покушавајући се пробити до раних њихових још преосталих гарнизона. Тако су 28 марта ове године дошли у оштинју Крстиња тројица легионара којима је успјело побјећи из опкољеног Бихаћа. Пошто нису знали пута и како би дошли до Карловца, срили су путем друга Милића Михаиловића и обећали су му један шпјел и ципеле, ако их спроведе преко Петрове Горе и покаже

им пут за Карловац. Он им је обећао и прије него крену позвао их је у кућу сеоског одборника Раде Зеца, да нешто поједу, јер су већ били изглађени. Док су они сједили у соби и чекали на јело у собу је ушао одборник Раде са пушком и прихватио их на прелазу. Видели да су преварени и да су без оружја (само је јадажод њих имао пиштољ) предали су се. Раде их је, уз помоћ Милића Михаиловића одвео у општински НОО Крстиња, а одатле су спроводени и предани војним властима у Војнићу.

Мишо Кларич

Даћемо, ако треба и своју кућу

Проио се глас Покупљем: »Долазе наша браћа из Горског Котара. Бада им је поналила и уништила све. Немају крова над главом. Гладују. Морамо их склонити, признати као браћу, јер ми им и дугујемо много. Они су од првог дана у борби.

Тако говори народ Покупља. И отмах приступу раду. Народ котара Писаровине свакодневно иде у погјету војци на положај, а сада даје куће за смјештај пострадалог, али јуначког народа Горског Котара.

Када су чланови одбора за смјештај изабеглица дошли 70-годишњој Баји Цар из Аугуштаовина, она је рекла: »Дјецо моја крвница су ми јединога сина заклали, унук ми је је-

дан погинуо, а други је борац у Сељиној бригади. Ја ћу се приклонити мојој кћерки, а дају своју кућу да се смјести тај пострадали народ из Горског Котара. Ја знам да је то наша дужност, да спасимо тај народ, који се тако дуго бори.»

Једна друга жена из истог села каже: »Дјецо, тешко је напустити свој огњић и своју кућу, али када је за спас тога народа, ми ћемо се приклонити сусједима и дати своју кућу.»

Покупље враћа дуг јуначком народу Горског Котара и кроз ову братску помоћ убраваа и своје потпуно ослобођење.

БОРЦИ САРАДНИЦИ

На главној цести

Другови, спремите се, идемо у покрет — дао је тихим гласом наређење командир 3 чете Сисачког батаљона Т. П. одрела друг Матко. Он је већ прошао многе борбе и потамнио више десетак фашистичких паса.

У највећој тишини кренули смо у заједу на цесту Загреб—Сисак. Код села Лекеника заузели смо неколико добрих положаја.

Чекали смо сат, два. Наједном озвучило како из Лекеника према Пешћеници креће колона усташа. Млађи војник друг Бартолић чвршће стегне свој »шарац« говорећи: »Ух, кај бу баида сада насала.» Пропунтамо њихову патролу.

Банда се је пјевајући приближавала све више нашим заједима, немислени да их ми чекамо и да ћемо им исплатити заслужену казну за сва њихова злодјела. Дошли су на растојање од 100 до 150 метара. Пали је команда: »Пали!» Бартолићов »шарац« зацјевао је ливну пјесму.

Косе митраље и осталих наших другова. На цести је остало лежати 37 усташких кољача.

Исто толико и рањених. На свијету су се пријали лешеви фашистичких паса и видно се траг првене поганске крви, која је показивала праван којим су побјегли.

Балак Фабијан

Једна чета гони јуришну бојну

Усташе бјеже из Метка. Повлаче се према Почитељу, гдје се имају састати са једном својом колоном, која им иде у сусрет из Рибника.

Колоне се састају и хоће да освете своје неуспјехе код Метка. Ондах почињу са палењем и већ горе дивје бајте на почетку села. Народ бјежи према Дивоселу. Путем сусреће 3 чету з батаљона, који борци трчећим кораком јду према Почитељу.

Замјеник команданта батаљона Никола Монтиков је на челу з чета већ јуриша. Наши шарци пјевају, а то збуњује банду. Њихово оружје у нашим рукама је опасно. Никола је први, те са својим шмајгером тјера банду испред себе. Борци јуришају уз поклике »хватај га жива, недај му да побегне«. Гјежи банда у нареду, наша једна чета гони цијелу бојну до Рибника.

ШИРОМ СВИЈЕТА

— У свим подручјима и подручјима Стаљинске области напшао је на жив одзив апел за помоћ грађанима Дњепровске електричне централе »Лепни«. Металци, рудари, стројари, у првом реду стахановци, приступили су већ марљиво раду, да се Први маја за »Дњепрострој« прикупи посебан дар.

— У ослобођеним крајевима СССР обнављају се творнице шећера. Још прије одређеног рока пројавило је то творница у Кијевској, Кировградској, Каменец—Подолској, Виљичкој и Сумској области Украјине. И у западним крајевима Украјине већ су пројавиле прве творнице шећера, а јето тако се са успјехом обнавља шећерна индустрија у Балтику. У свему је поновно успостављено 125 творница шећера, које су фронту и стаповишћу већ дале стотине тисућа центи.

— У Туркменији су завршене припреме за грађну најдужега канала Совјетског Савеза преко пустиње Кара—Кум. Пјесак пустиње Кара—Кум лежи на огромној површини од 330.000 четворних километара. То је једна од најпростирајних пустиња на глобусу. Канал дуг 600 км, пресецаће Кара—Кум и пустињско тло претворити у напредно и плодно земљиште.

— У Пољској је започела са радом Комисија за истраживање немачких окупација у Овјенцију. На челу комисије налази се министар правде Пољске Републике Залески, који је посетио Овјенци да увиди садашње стање тог логора смрти. Комисија је успоставила да су немачки аличници бајчили у зрак гасне коморе и крематорије, али се уништење илје показало тако великим да не би било могуће обновити луну слику њихових аличина. У овом логору била су 4 крематорија у којима су хитлеровци сваког дана спаљивали тјелеса ухапшеника отрованих пљеном. У свему је у Овјенцију спаљено преко четири и по милијона особа.

— Грчки синод отпустио је епископе Јоакима и Антониса, који су помагали покрет народног ослобођења. У званичном извјештају каже се, да су они били присутни на својих парохија дуже од 6 мјесеци, иако је познато да су се крили од немачких прогона.

— У Албанији се настављају демонстрације стаповишћства, које тражи признање албанске демократске владе и право да Албанија судјелује на конференцији уједињених нација у Сан Франциску.

— Бивши енглески ратни заробљеници, које је ослободила Црвена армија из немачких заробљеничких логора, одушевљено говоре о потпуној совјетских власти према њима.

— Гестап проводи у Норвешкој бројна хапшења норвешких родољуба и оних на које пада сумња да судјелују у покрету отпора. Хапшења се проводе и међу посадама немачких бродова у норвешким лукама.

— Комунистички посланици Рајхстага ослобођени су у концентрационом логору Бухенвалду близу Вајмара. Они су изјавили, да Телман, комунистички вођа и кандидат за претједника Рајха, није био интерниран у Бухенвалду, нити је убијен приликом нападаја савезничке авијације на тај логор аугуста мјесеца прошле године, као што су то нацисти јавили.

— Румунски листови објављују имена 752 виших румунских официра војске, жандармерије, авијације и морнарице, који су 10 априла отпуштени краљевим декретом. Међу њима има 37 пуковника, 251 потпуковник и 434 мајора.

— У Сан Франциску стигле су скоро све делегације за конференцију, која почиње на 25. о. мј. Дневно се одржава цијели низ састанака, ради припреме за конференцију.

— Стигла је и совјетска делегација на челу са комесаром за велеке послове Молотовом. Југославенска делегација на челу с дром Шубашићем стигла је прије пар дана.

Прослава трогодишњице официрске школе ГШХ

4 марта о. г. навршила се трећа година од оснука официрске школе ГШХ-е.

Тај значајни дан прослављен је у Глини свечаном приредбом.

На почетку приредбе војна глзаба 4 корпуса одсвирала је химну »Хеј Славенице«.

Потпуковник Јанко Шушњар, комесар школе одржао је реферат о трогодишњем раду школе. Он је изио успјехе, потешкоће и напоре, које је школа морала савладати у протеклом времену. Износили њен историјат друг Шушњар је нагласио да је школа одгојила велики број војних и политичких руководиоца војске.

Са прославе су послати поздравни маршалду Југославије Јосипу Брозу

Титу и Главном Штабу Хрватске. Затим је командант школе предао дипломе слушаоцима 4 класе вишег интендантског курса. По примјтку диплома говорно је први по реду намећу курсиста и између осталог рекао: »Ја обећавам у име своје и својих другова да ћемо ми настојати баш сада, свим снагама, да још чвршће повежемо војску са позадином, од чега зависи даљи успјеси наше народне армије.«

Послије тога фронтиска казалишна дружина и војна глзаба 4 корпуса, извели су свој програм. Програм је био врло богат и успјешан, а најбоља точка били је тјеловјежба, коју су извели другови из војне глзабе 4 корпуса.

Младен

Помоћ наше браће из Америке

Стигла је на Кордун прва пошиљка робе, коју су купила и послала наша браћа из Америке. Ова пошиљка бар ће доскеле ублажити тешко стање у одјећи и голотињи. Усташке банде у свом бијесу пљачкале су све до чега су дошле. Често пута одијели су и посљедње прје из куће. Та пљачка дотјерала је до таквое голотиње да многи нису излазали из куће, јер нису имали шта obuћи.

Ова пошиљка је подијељена међу

народ. У многим комадима робе нађена су писма појединаца који су те прилоге дали. У писмима се изражава велика љубав за нашу нову федеративну Југославију и жеља да нам што више помогну. Из писма се види да су то дарови разних славенских друштава, а међу њима највише српских и хрватских, из чега се види да је идеја братства и јединства наших народа и међу нашим исљеницима остварена.

Такмиче се у кампањи за Југославенску армију

Срби Валије показују живи пример у кампањи за Југославенску армију и у уписивању зајма Народне ослобођења.

У селу Љубни, општина Гаге (котар Двор) нађецање је ко ће више дати за народну војску у пошћу и житу. Натјецање је почело од 100 куна, али је нараста бројка од 3000 куна. Натјецали су се Павао Боројевић и претједник Мјесног НОО-а Љубина. Павао је дао 3000 куна, а претједник 1100. Тако је Павао побједно претједника у пошћу, али је њега претједник побједио у

житу. Он је дао 80 кг жита, а претједник 105 кг.

Кепчија Бури из Кепчија општина Јаворан (котар Двор), у такмичену у уписивању зајма, дао је на име зајма за свог сина Јована 35.000 куна, за кћерку Мару 35.000, а за кћерку Драгину 30.000.

Друг Милао Вујанић, претједник сеоског одбора ЈНОФ-а из села Шамарички Брђана број 2 (виста котар) дао је 20.000 куна за зајам Народне ослобођења.

Секa